

Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΦΟΡΟΥ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΜΕΘΟΔΟΣ

ΠΡΟΣ ΕΡΕΥΝΑΝ

ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

(ΕΠ' ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΣ)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

A

60

ΕΝ ΒΟΛΩ

ΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Κ. Π. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

1923

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΜΕΓΑΛΟ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

A. 60

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΦΟΡΟΥ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

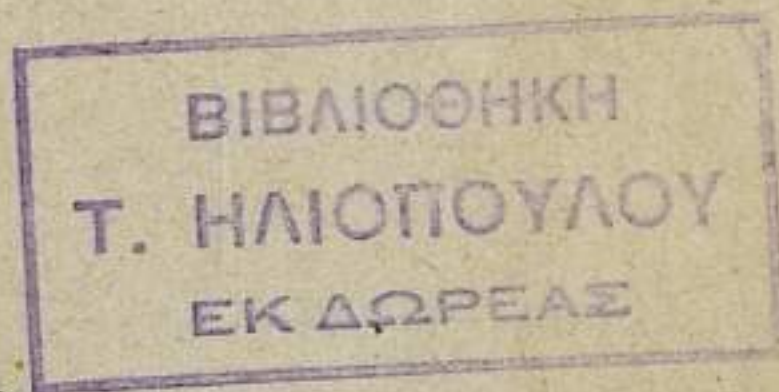

ΜΕΘΟΔΟΣ

ΠΡΟΣ ΕΡΕΥΝΑΝ

ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

(ΕΠ' ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΣ)

ΕΝ ΒΟΛΩ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Κ. Π. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

1923

ΑΘΗΝΩΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.—Τὴν παροῦσαν βιβλιοκρισίαν κατήρτισα οὐχὶ ἀπλῶς διὰ τὰ ἀναιρέσω τὰς ἐσφαλμένας γνώμας τοῦ Ἀ. Δ. Κεραμοπούλλου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀξίωσιν ὅτι παρέχω θετικὴν μέθοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν φρονῶ ὅτι εἶναι εὐλόγον τὰ ἐξετάζει τις διὰ μερικῶν πραγματειῶν ζητήματα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ, ἢ τοῦ Ἀττικοῦ μόνον, Ποινικοῦ Δικαίου. Κατὰ τὴν γνώμην μου λοιπὸν ἡ τοιαύτη ἐξέτασις εἶναι χρήσιμον ἐπιστημονικῶς τὰ τελεῖται περίπου κατὰ τὸν τύπον τῶν κεφαλαίων τῆς παρούσης συμβολῆς μου, τὰ ὁποῖα εἶναι:

Προεργασία τοῦ ἐρευνητοῦ κατ' ἰδίαν	A.—Ἐκλογὴ τοῦ τίτλου B.—Διάταξις καὶ οἰκονομία τῆς ὕλης· λογικὴ ἀκολουθία καὶ σύνδεσις τῶν καθ' ἕκαστον. Γ.—Ἐκτίμησις σχετικῶν ἀρχαίων μνημείων καὶ συγγραφέων Δ.—Μέθοδος εἰδικῆς ἐξετάσεως:	
	Κεφάλαια τῶν ἐκδοθησομένων πραγματειῶν	1) — Καθορισμὸς τῶν ἐγκλημάτων. 2) — Αἱ ποιναὶ (ἢ ἄλλαι) δίκαι. 3) — Ἀρμοδιότης, συγκρότησις καὶ ἡγεμονία δικαστηρίων. 4) — Διαδικασία (ἀνάκρισις, ὅρκοι κτλ.) 5) — Τρόποι θανατικῶν (ἢ ἄλλων) ἐκτελέσεων. 6) — Τόποι θανατικῶν (ἢ ἄλλων) ἐκτελέσεων. 7) — Ὀργανα (ἢ καὶ μνημεῖα) θανατικῶν (ἢ ἄλλων) ἐκτελέσεων. 8) — Συμπέρασμα (περίληψις τῶν διαλευκανθέντων ζητημάτων).

Βόλος, Ἰούλιος 1923
Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

22.- ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗ-
ΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

‘Ο ‘Αποτυμπανισμός

Συμβολή ἀρχαιολογική εἰς τὴν Ἱστορίαν
τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου καὶ τὴν Λαογραφίαν

ὑπὸ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΥ

Ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων Ἀττικῆς

Α΄.— ‘Ο τίτλος γενικαὶ νομικαὶ γνώσεις

‘Ο συγγραφεὺς τοῦ ἀνωτέρω βιβλίου ἀποδεικνύεται, εὐθὺς ἀπὸ τοῦ τίτλου, ὅτι δὲν ἔχει πλήρη ἐπίγνωσιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβε νὰ διαλευκάνῃ. Διότι, ἂν ἀποβλέψῃ τις εἰς τὰ περιεχόμενά του, θὰ συμπεράνῃ ὅτι τίτλος τοῦ βιβλίου τούτου ἔπρεπε νὰ εἶναι περίπου ὁ ἑξῆς : «*συμβολὴ εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ὀργάνων καὶ τῶν τόπων τῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀθηναίοις*», ἢ ἀπλούστερον : «*περὶ τοῦ ἀποτυμπανισμοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀθηναίοις*». Ἀντὶ τούτου, ἢ ὁμοίου τινός, ἀνταποκρινομένου πρὸς τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ πραγματικοῦ, ὁ συγγραφεὺς παρέταξε τὰς φιλοδόξους, μεγαλοστόμους καὶ ἡχηρὰς λέξεις «*συμβολὴ ἀρχαιολογικὴ (;) εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου*». Ἀλλὰ τίνος Ποινικοῦ Δικαίου ; τοῦ παγκοσμίου, συμπάσης τῆς ὑδρογείου σφαίρας ; ἢ μήπως, ἐπειδὴ ὁ συγγραφεὺς γράφει Ἑλληνιστὶ καὶ ἐν Ἑλλάδι, πρόκειται περὶ τῆς Ἱστορίας τοῦ ἰσχύοντος σήμερον παρ’ ἡμῖν Ποινικοῦ Δικαίου ;

Ἡ ἔλλειψις σαφοῦς καθορισμοῦ καθιστᾷ προφανὲς ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀποδίδει καὶ τόσῃν σπουδαιότητῃ εἰς τὴν πρέπουσαν εἰδί-

κευσιν τῶν ὄρων, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζεται· τοῦτο ὅμως μᾶς δίδει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ ἐνδόσιμον νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ Ἀ. Δ. Κεραμόπουλος ἔχει ἀσαφῆ καὶ ἐπιπολαίαν γνῶσιν τῆς βαρύτητος τοῦ ζητήματος τοῦ τί εἶναι «ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν ἢ Ἀττικὸν Ποινικὸν Δίκαιον» καὶ συνεπῶς τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐρευνᾶται τοῦτο καὶ ἡ Ἱστορία του, εἴτε **ἀρχαιολογικῶς**, εἴτε **φιλοσοφικῶς**, εἴτε ἄλλως.

Ἐκ τῆς ἐπιπολαιότητος ταύτης τοῦ συγγραφέως προκύπτει ὅτι οὗτος στερεῖται γενικῶν νομικῶν βάσεων, ἥτοι τοῦ **νομικῶς σκέπτεσθαι**· διὰ τοῦτο περιπίπτει εἰς σφάλματα γενικὰ πολὺ ἀξιοσημεῖωτα· π. χ. ἐν σελ. 21 σημ. 1 λέγει: «ἄλλο εἶδος **νομίμου** θανατώσεως δὲν ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις· ἡ **κατάλευσις**, ἥς κατ' Αἰλιανὸν μικροῦ δεῖν ἐγένετο **δῆθεν** θῦμα ὁ Αἰσχύλος, ὅσονδήποτε καὶ ἂν ὑποτεθῇ **καθαρὰ** θανατική ποινή, ἐκ τοῦ **ἀρχεγόνου** ποινικοῦ δικαίου καταγομένη, ἢ εἰς στιγμιαίαν **ἔξαψιν** τοῦ λαοῦ ὀφειλομένη, δὲν εἶναι παράδειγμα **νομίμου** θανατώσεως, ἀφ' οὗ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Αἰσχύλου **ἄλλως** ἐγένετο ἢ νόμιμος θανάτωσις τῶν **ἀσεβῶν** κτλ.».

Υπεγράμμισα μερικά, ἂν καὶ τὰ πάντα γρονθοκοποῦνται μεταξύ των, ἥτοι ἡ ἔννοια τοῦ δικαίου μὲ τὴν λαϊκὴν ἔξαψιν (δηλ. ἀποτελεῖ **δίκαιον** τὸ λυντσάρισμα ;), καὶ ταύτην στιγμιαίαν, τὸ ἀρχέγονον (;) ποινικὸν δίκαιον μὲ τὰς νομίμους διατάξεις συγκεκριμένης πολιτείας, ἢ καθαρὰ θανατικὴ ποινή μὲ τὴν...ἀκάθαρτον, τὸ νὰ πέσῃ τις θῦμα λιθοβολισμοῦ **δῆθεν** μὲ τὸ νὰ λιθοβοληθῇ μὲν ἐπίσης ἄλλ' **οὐχὶ δῆθεν** κτλ. Νομίζει τις, ἀναγινώσκων τὰ ἀνωτέρω Κεραμοπούλλεια, ὅτι πρόκειται περὶ ἐκτυπώσεως σημειωματαρίου, περιέχοντος προχείρους ἀσκήσεις εἰς τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ Δικαίου, γραφείσας ὑπὸ φοιτητοῦ τινος τῆς Νομικῆς, ὅχι βέβαια πρὸς δημοσίευσιν.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ λέξις **ἀποτυμπανισμός**, τὴν ὁποίαν ἐπέθηκεν ὁ συγγραφεὺς ὡς κορωνίδα, εἶναι ζήτημα ἂν ἔχῃ ὁρθῶς ὡς λέξις δικανικὴ· ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω ὅτι δὲν ἔχει ὁρθῶς· ὁ συγγραφεὺς λαμβάνει ἀδιαφόρως, ὡς δηλούσας τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, τὰς λέξεις **τύπανον** καὶ **τύμπανον**· ἐγὼ νομίζω ὅτι **δικανικὴ** λέξις καὶ πρᾶγμα εἶναι μόνον τὸ **τύπανον** καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ, καὶ ὅτι εἶναι πολὺ διάφορον τοῦ τυμπάνου, λέξεως καὶ πράγματος μὴ δικανικοῦ. Ὁ συγγραφεὺς λαμβάνει τὸ τύπανον—τύμπανον ἐπὶ παθητικῆς σημασίας· ἐγὼ νομίζω ὅτι τὸ τύπανον ἔχει μόνον ἐνεργητικὴν σημασίαν καὶ δηλοῖ ὄργανον, δι' οὗ **τύπτει** τις. Ἐπίσης φρονῶ ὅτι ὁλόκληρος ἡ περὶ ἀποτυμπανισμοῦ θεωρία τοῦ Κεραμ. εἶναι καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν οὐχὶ ἀπλῶς ἐσφαλμένη, φαντασιώδης καὶ καθαρὰ ἐπινόησις αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πρωτάκουστος· ἀπορῶ

δὲ πῶς ὁ Κεραμ. ἔπεισε τὸν ἑαυτὸν τοῦ νὰ λάβῃ τὴν τόλμην νὰ ἀντι-
ταχθῇ ἐναντίον τόσοῦ σαφοῦς καὶ ἀναμφισβητήτου καὶ ἀναντιρρήτου
ζητήματος, κοινῶς παραδεδεγμένου· θὰ ἦτο τὸ ἴδιον, ὥς ἐὰν ἔγραφε
πραγματεῖαν διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλή ἐδίκαζεν
οὐχὶ ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ λόφου, ἀλλ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὑμηττοῦ!
Τὰς ἀποδείξεις τῶν ἰσχυρισμῶν μου τούτων εὕρισκε τις κατωτέρω.

Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς περὶ τὰς Πολιτικὰς ἐν γένει Ἀρχαιότητος ἀδυνα-
μίας καὶ ἀπειρίας τοῦ συγγραφέως εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὸ τέλος τοῦ τίτλου
τῆς πραγματείας τοῦ προσαγωγῇ τῆς **Λαογραφίας**. Μένει τις ἐκπληκτος
μὲ τὴν ἐπίνοιαν τοῦ Κεραμ. καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ εὔρεσιν ἀποχρῶντος λόγου
εἰς τὸ νὰ συνδέσῃ τὸν ἀποτυμπανισμόν, ἢ ἔστω καὶ τὴν Ἱστορίαν τοῦ
Ποινικοῦ Δικαίου, μὲ τὴν Λαογραφίαν. Μὲ ποίαν δηλ. αἰλουροειδῇ
δεξιότητα δύναται τις νὰ μεταπηδήσῃ ἀπὸ τὸ «ἀμμόδεμα», τὸ «κάρ-
φωμα» κττ. εἰς τὸ κύριον θέμα τοῦ ἀποτυμπανισμοῦ; μήπως, διότι οἱ
ἀποτυμπανιζόμενοι **ἐκαρφώνοντο**, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Κεραμ., ἐπὶ
σανίδος; ἀλλὰ τὸ λαογραφικὸν «κάρφωμα» ἔχει τὴν γνωστὴν μεταφο-
ρικὴν σημασίαν, καὶ τὸ πολὺ-πολὺ ἡδύνατο νὰ γίνῃ ἴσως λόγος τις περὶ
αὐτοῦ εἰς πραγματεῖαν περὶ τοῦ «Δικαίου τοῦ Γάμου», ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον
ὁ ὑποτιθέμενος συγγραφεὺς αὐτῆς ἠθέλε νὰ ὑποστηρίξῃ πρωτότυπὸν
τινα γνώμην παροχῆς δικαιώματος ἐγκλήσεως εἰς τὸν παθόντα ἐναντίον
«ἀμποδενόντων» ἢ «καρφωνόντων» αὐτόν, ὥς ὑπαιτίων στερήσεως ἐνα-
σκήσεως ὑπ' αὐτοῦ δικαιοπραξίας νομίμως κεκτημένης.

Καὶ ὅμως τὰ λαογραφικὰ τοῦ Κεραμ. καταλαμβάνουν πολὺ ὑπὲρ τὸ
ἥμισυ τῆς πραγματείας τοῦ· εὕρισκε δὲ διὰ δαιμονίων συνδέσεων ἀφορ-
μὴν ὁ πρωτότυπος οὗτος συγγραφεὺς νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς ἀναγνώστας
του, ἄνευ λόγου ἢ ἀπολύτου ἀνάγκης, πᾶσαν νεωτέραν βδελυγμίαν, ἐν
μέρει καὶ ἀρχαίαν, καὶ ταύτην μετ' εἰκόνων, καὶ τούτων ἀκαλλαισθήτων,
τὰς ὁποίας θὰ ἀπηξίου νὰ δημοσιεύσῃ καὶ ὁ ἔσχατος τῶν ἐκδοτῶν
Raccolta τινὸς Pornografica τῆς Ἱταλικῆς Νεαπόλεως. Διὰ νὰ λάβῃ τις ἰδέαν
τῆς νοσηρᾶς ἐνασμενίσεως τοῦ Κεραμοπούλλου περὶ τὰ βδελυρά, ἃς
ἀναγνώσῃ ἐκ τῶν πολλῶν μόνον τὴν ἐν σελ. 122 σημείωσιν 4 καὶ τὴν
ἐν σελ. 124 σημ. 1, καὶ ἃς ἀναλογισθῇ ποίαν σχέσιν δύνανται νὰ ἔχουν
τοιαῦται χυδαιότητες μὲ τὸ θέμα.

Μήπως ὅμως ἄλλοῦ πρέπει νὰ ἀναζητήσῃ τις τὸν βαθύτερον καὶ ἀπό-
κρυφον λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Κεραμ. προσεκόμισεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς
«ἀπὸ τὰ μαλλιά» ἐκοῦσαν ἄκουσαν τὴν Λαογραφίαν; μήπως ἠθέλε νὰ
ἐπιδειχθῇ, καὶ μέτροπον νὰ ἐξαπατήσῃ τινὰς τοῦλάχιστον τῶν ἀναγνωστῶν
του, παρέχων εἰς αὐτοὺς δείγματα τοῦ ὅτι τρίβων τυγχάνει καὶ περὶ ταῦτα;

Διότι τὸ νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι ὁ Κεραμ. ἐμιμήθη ἐν τοῖς τοιούτοις τὸ παράδειγμα θιασαρχῶν τινων, οἱ ὅποιοι πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ταμείου των ἀναβιβάζουν ἐπὶ σκηνῆς ἔργα «ἀκατάλληλα διὰ δεσποινίδας», ὅτι δηλ. ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸ βιβλίον του μεγάλην κυκλοφορίαν, ἵνα τοῦ ἀποφέρῃ πολὺ κέρδος, δὲν θὰ ἦτο εὖλογον· διότι, καθ' ἃ δηλοῦται ἐπὶ τοῦ ἔξωφύλλου, τὸ πρωτότυπον τοῦτο σύγγραμμα ἐδημοσιεύθη δαπάναις τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἣ ὁποία βεβαίως ἀντήμειψε δαψιλῶς τὸν συγγραφέα, δοθέντος ὅτι αὕτη πλουσιοπαρόχως ἀμείβει τοὺς τοιούτους συγγραφεῖς, τοὺς ὁποίους ἐπ' ἐσχάτων ἐκλέγει, αὐτοὺς καὶ τὰ συγγράμματά των, **ἀχρηστίνδην**, ἐγκαταλείψασα τὴν οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν **ἀριστίνδην** ὑπ' αὐτῆς ἐκλογὴν των, ὡς πεπαλαιωμένην ἴσως. Ἐπειδὴ ὅμως ἐνίοτε ἡ Ἀρχαιολ. Ἑταιρεία χαρίζει τὰ ἀντίτυπα, ὅλα ἢ πολλὰ, εἰς τοὺς συγγραφεῖς, δύναται νὰ θεωρηθῇ πιθανὸν ὅτι ὁ δαιμόνιος Κεραμ. ἴσως ὑπερέβη τὴν παροιμίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιτυγχάνει τις «μὲ μιὰ ῥιζιά δυὸ τρυγόνια», αὐτὸς ἐπιτυχὼν δι' αὐτῆς τρία ἢ τέσσαρα.

Β.— Ἡ διάταξις καὶ οἰκονομία τῆς ὕλης· λογικὴ ἀκολουθία καὶ σύνδεσις τῶν καθ' ἕκαστον.

Ὅπως εἰς τὰ περὶ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν διατύπωσιν τοῦ τίτλου ἀπεδείχθη ὁ συγγραφεὺς λίαν ἀβαθής, πολὺ περισσότερον ἀδέξιος ἐμφανίζεται εἰς τὴν διάταξιν καὶ οἰκονομίαν τῆς ὕλης· νομίζει τις ὅτι ὁ Κεραμ., ἀφ' οὗ συνέλεξεν ἐπιτροχάδην ἐκ προχείρων λεξικῶν, ἐγκυκλοπαιδειῶν καὶ τινων συγγραμμάτων σημειώσεις, τὰς ἔστειλε κατ' εὐθείαν εἰς τὸ τυπογραφεῖον πρὸς ταχίστην δημοσίευσιν, ἵνα προλάβῃ κἄτι τι, χωρὶς νὰ προὑπολογίσῃ οὔτε τὴν οἰκονομίαν, οὔτε τὴν εὐχρηστίαν τοῦ ἔργου του, καὶ χωρὶς κἂν νὰ καταστρώσῃ πρόχειρον σχέδιον περὶ τοῦ πόθεν θὰ ἀρχίσῃ καὶ ποῦ θὰ τελειώσῃ, τί θὰ περιλάβῃ καὶ ποῦ καλύτερον θὰ τοποθετήσῃ, καὶ τί θὰ ἀφαιρέσῃ ὡς ἐπιβλαβὲς ἢ περιττόν.

Ἐκ τῶν πολλῶν ἀποδείξεων τοῦ ἰσχυρισμοῦ μου τούτου, τὰς ὁποίας εὐκόλως πᾶς τις δύναται νὰ φέρῃ, ἀπλῶς φυλλομετροῶν τὸ βιβλίον καὶ ῥίπτων πρόχειρον βλέμμα ἐπὶ τῶν σελίδων του, ἀρκοῦν ὀλίγα. Ὡνόμασε τὸ σύγγραμμά του ὁ Κεραμ. ἀποτυμπανισμόν· καὶ ὅμως δὲν ἀρχίζει ἀπ' αὐτοῦ, ὡς θὰ ἀνέμενέ τις· μόλις ἐν σελ. 21 ἀρχίζει νὰ ὁμιλῇ περὶ αὐτοῦ λέγων «**ὑπολείπεται** νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ἀποτυμπανίζειν, τὸν ἀποτυμπανισμόν»· μὴ νομίσῃ δέ τις ὅτι πρὸ τούτου ἐξήτασε ζήτημα τόσον σπουδαῖον, ὥστε νὰ λογισθῇ ὡς **ὑπόλοιπον** τὸ κύριον θέμα του· ἐκθέτει δι' ὀλίγων μὲν τὰ περὶ βασανιστικῶν ὀργάνων, διὰ

μακρῶν δὲ τὰ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Φαλήρου, παρέχων τὸ **ἀρχαιολογικὸν** μέρος τῆς πραγματείας του, ὡς τὸ νομίζει καὶ τὸ ὀνομάζει αὐτός. Ἄλλ' ὅμως φυσικὸν καὶ λογικὸν ἦτο νὰ γράψῃ πρῶτον περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῆς οὐσίας τοῦ ἀποτυμπανισμοῦ καὶ κατόπιν νὰ προσαρμόσῃ πρὸς αὐτὸν τοὺς σκελετοὺς τοῦ Φαλήρου, ἂν προσηρμόζοντο μετὰ τινος πιθανότητος.

Ἄλλ' ἴσως θὰ ἀνέμενέ τις, ἀποβλέπων εἰς τὸν μεγαλειώδη χαρακτηρισμὸν τῆς πραγματείας του, ὡς ἀναφερομένης εἰς τὴν **Ἱστορίαν** τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου, ὅτι θὰ ἤρχιζεν ἀπὸ τοῦ παροιμιώδους Δράκοντος· δὲν συμβαίνει οὔτε τοῦτο· διότι μόλις περὶ τὸ τέλος τῆς πραγματείας του λέγει τινὰ περὶ αὐτοῦ, παρεμπιπτόντως δὲ τὸν ἀναφέρει ἐν σελ. 51 καὶ 97. Δὲν ἀρχίζει δὲ οὔτε καὶ ἀπὸ τοῦ νομικοῦ καθορισμοῦ τῶν ἐγκλημάτων, τὰ ὅποια ἐπέσυρον τὴν δι' ἀποτυμπανισμοῦ θανατικὴν ποινὴν, οὔτε ἀπὸ τῆς ὀνομασίας, ἁρμοδιότητος, συγκροτήσεως καὶ ἡγεμονίας τῶν δικαστηρίων, τὰ ὅποια ἐδίκαζον αὐτεπαγγέλτως ἢ κατ' ἐγκλησιν τοιοῦτου βαθμοῦ ἐγκλήματα, οὔτε καὶ ἀπὸ τῆς διαδικασίας ἢ ἐκτελέσεως τῶν θανατικῶν ποινῶν· ταῦτα πάντα ἄλλως τε φαίνεται ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστα εἰς τὸν Κεραμ. καὶ ἐλλείπουν ἐκ τοῦ βιβλίου του πλὴν ἐλαχίστων λέξεων, σποραδικῶς, κατὰ σύμπτωσιν καὶ ἐσφαλμένως καὶ τούτων ἀναφερομένων ὑπ' αὐτοῦ.

Ἀρχίζει λοιπὸν ὅπωςδῆποτε ὁ Κεραμ. ἀπὸ τῆς ἀνασκαφῆς πολυανδρίου ἐν Φαλήρῳ σελ. 1-16, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὗρέθησαν 17 ἢ 18 σκελετοί, οἱ ὅποιοι οὐχὶ μόνον βέβαιον δὲν εἶναι ὅτι ἀνήκουν εἰς ἀποτυμπανισθέντας καταδίκους ἢ ἀπλῶς εἰς καταδίκους, ἀλλ' οὐδὲ καὶ πιθανόν· εἶναι τὸ ἴδιον ὡς εἰάν εὗρῶν τις παρὰ τὸ Ναύπλιον σκελετοὺς ἐν τάφῳ καὶ ὑποπτεύσας ὅτι οἱ τραχηλικοὶ σπόνδυλοί των παρουσιάζουν ἴσως ἀπότομον κοπήν, ἐπισυμβᾶσαν ποτε δι' ἀμβλέος ὀργάνου, ἐκ τῶν ὀπισθεν κατενεχθέντος, ἔτι δὲ εὗρῶν μετ' αὐτῶν καὶ τινὰ σίδηρα καὶ ξύλα, νὰ θέσῃ πάντα ταῦτα ὡς βάσιν τῆς «περὶ καρμανιόλας καὶ καρατομήσεων» πραγματείας του, καὶ νὰ ἐπιγράψῃ αὐτὴν «συμβολὴν ἀρχαιολογικὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Ἑλλάδι σήμερον ἰσχύοντος Ποινικοῦ Δικαίου».

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰσέρχεται ὁ Κεραμ. εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν βασανιστικῶν ὀργάνων, ἄγνωστον διατὶ προτιμήσας αὐτὰ τῆς οὐσίας τοῦ θέματος· καὶ λέγει σελ. 16 «περὶ τῶν **κυρίων** βασανιστικῶν ὀργάνων γνωρίζομεν τὰ ἑξῆς»· θὰ ὑπῆρχον, ὡς φαίνεται, καὶ ἄλλα βασανιστικὰ ὄργανα, κατ' αὐτόν, **ἄκυρα** ἢ **μὴ κύρια**. Μετὰ δύο ὅμως σελίδας λησμονεῖ ταῦτα καὶ λέγει: «ἀλλὰ τὸ **κύριον** βασανιστικὸν ὄργανον ἦτο ὁ τροχός»· ὥστε τῶρα ἀκυρώνει τὰ προηγούμενα κύρια καὶ καθιστᾷ τὸν τροχὸν κύριον

τῶν πρώην κυρίων. Ἐξαντλήσας τέλος πάντων τὴν παράθεσιν τῶν ὀργάνων, ἐπανέρχεται εἰς τοὺς σκελετοὺς καὶ λέγει σελ. 19 ὅτι μὲν κἀνὲν ἀπ' αὐτὰ **δὲν ἐθανατώθησαν** οἱ νεκροὶ τοῦ Φαλήρου· παρομοίως καὶ ἐγὼ βεβαιῶ ὅτι οἱ νεκροὶ τῶν ἑξακισχιλίων τάφων, τοὺς ὁποίους ἔχω ἀνασκάψει ἕως τώρα ἐν Θεσσαλίᾳ, μὲν κἀνὲν ἀπὸ τὰ βασανιστικὰ ὄργανα, τὰ ὅποια ἀναφέρει ὁ Κεραμ., **δὲν ἐθανατώθησαν** καὶ ἔπειτα; «καὶ ἔγωγ' ἐξηγρόμην», ὡς λέγει ὁ Ἀριστοφάνης, τὸν ὅποιον πολὺ ὀψίμως ἤρχισε νὰ μελετᾷ ὁ Κεραμ. καὶ νὰ χρησιμοποιοῖ κατὰ τρόπον, τοῦ ὁποίου θὰ ἴδωμεν τὴν ποιότητα. Πρόχειρος εἶναι ἡ σκέψις ὅτι ὁ Κεραμ. ὥφειλε νὰ ἀποδείξῃ πρῶτον μὲν ὅτι ἦσαν κατάδικοι οἱ νεκροὶ ἐκεῖνοι, ἔπειτα ὅτι ἐβασανίσθησαν καὶ τρίτον μὲν τί ἐβασανίσθησαν ἢ ἐθανατώθησαν, καὶ ὅχι μὲν τί **δὲν ἐβασανίσθησαν**.

Ἀπὸ δὲ τῆς σελ. 20 παραθέτει ὁ Κεραμ. τοὺς **τρόπους**, «καθ' οὓς ἐν Ἀθήναις ἐφονεύοντο οἱ εἰς θάνατον καταδικαζόμενοι **κακοῦργοι**» καὶ λέγει ὅτι πρῶτος καὶ κύριος τρόπος ἦτο «τὸ κώνειον». Ἐκ τούτων δύναται νὰ προκύψῃ ὁ ἐξῆς συλλογισμός:

- Οἱ κακοῦργοι ἐν Ἀθήναις ἐφονεύοντο πίνοντες κώνειον.
- Ὁ Σωκράτης ἐφονεύθη ἐν Ἀθήναις πινὼν κώνειον.
- Ἄρα ὁ Σωκράτης **ἦτο κακοῦργος!**

Ὁ συλλογισμὸς οὗτος δίκαιον εἶναι νὰ ὀνομάζεται εἰς τὸ ἐξῆς Κεραμοπούλλειος.

Ἐπὶ τέλους ἐμφανίζεται ἀπὸ σελ. 21 τὸ πρῶτον ἤδη ὁ ἀποτυμπανισμὸς πρὸς εἰδικὴν ἐξέτασιν· ὁ Κεραμ. παραθέτει μέγα τμῆμα τῶν Θεσμοφοριαζουσῶν τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ ἀναπλάττει κατ' αὐτὸ τὰ τῆς ἐκτελέσεως· τὸ ἐξ αὐτοῦ κέρδος τοῦ ἀποκομίζει ἐν σελ. 31, ταυτίζων τὸ **τύμπανον** μὲ τὴν **σανίδα**, καὶ περαιτέρω ἐμφανίζει καὶ ἄλλο κέρδος σελ. 34 ὅτι **τύμπανον-σανὶς-ξύλον** (πεντεσύριγγον) εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό. Πόσον ἐσφαλμένα εἶναι αὐτὰ θὰ συμπεράνῃ τις, ἂν ἀναγνώσῃ σήμερον ποινικολόγον τινά, ἐννοεῖται ὅμοιον τοῦ Κεραμ., διατεινόμενον ὅτι εἶναι τὰ αὐτά, ἢ σχεδὸν τὰ αὐτὰ ὄργανα «**λαιμητόμος-χειροπέδαι-λειτάρια**»· αὐτὸ ἀρκεῖ νὰ δείξῃ ποίαν ἰδέαν ἔχει ὁ ἱστορικοποινικολόγος Κεραμ. περὶ διαφορᾶς ἐν γένει ἀρχαίων ὀργάνων **πρόληπτικῶν ἀποδράσεως καὶ ἐκτελεστικῶν θανατώσεως**.

Αἴφνης ὁ Κεραμ. λέγει ἐν σελίδι 36 ὅτι «**πρέπει** νὰ ἐρευνήσωμεν ποῦ ἐξετελοῦντο αἱ θανατώσεις ἐν Ἀθήναις»· τὸ **πρέπει** τοῦτο προέκυψεν ὡς ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα τοῦ ὅτι ὁ ἀποτυμπανισμὸς τοῦ Μνησιλόχου ἔγινε κατὰ τὸν Κεραμ. «παρὰ τὸ Θεσμοφόριον ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως κατὰ τὴν Πνύκα»· κατὰ ταῦτα: ἂν ὁ Μνησίλοχος

ἀπετυμπανίζετο εἰς ἄλλο μέρος, ἢ ἂν τὸ Θεσμοφόριον δὲν ἔκειτο ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως παρὰ τὴν Πγύκα, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐρευνήσῃ ὁ Κεραμ. ποῦ ἐξετελοῦντο αἱ θανατώσεις.

Ἀπὸ σελ. 42 ἀλλάσσει ἡ σκηνή· ὁ Κεραμ. λέγει «*φρονῶ* μάλιστα ὅτι διὰ τῶν κατωτέρω συλλογισμῶν *δυνάμεθα νὰ πλησιάσωμεν πρὸς τὴν ἀλήθειαν* καὶ ἐν τῷ ὁρισμῷ τοῦ *ἐγκλήματος*, δι' ὃ *ἀπετυμπανίσθησαν* οἱ 17 ἄνδρες τοῦ πολυανδρίου». Ἀλλὰ ποῦ ἀπέδειξεν ὅτι ἀπετυμπανίσθησαν οἱ ἰδιοκτῆται τῶν σκελετῶν ἐκείνων; ἀπὸ σελ. 1—15 δὲν λέγει ἄλλο τι σχετικὸν συμπέρασμα τῶν ἀνασκαφῶν, εἰμὴ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι *ἐτάφησαν δεδεμένοι* ἐπὶ σανίδων, καὶ ἐν τέλει (σελ. 16) ὅτι «*ἀποβαίνει πιθανὸν ὅτι ἡ δέσμευσις ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐθανατώθησαν*»· ὥστε ἀπὸ μίαν *πιθανότητα* καὶ ἀπὸ μερικὰ μόρια *σχέσεως* τῆς δεσμεύσεως πρὸς τὸν τρόπον τῆς θανατώσεως ἐξάγει ὁ Κεραμ., τὸ κολοσσιαῖον συμπέρασμα ὅτι *ἀπετυμπανίσθησαν*; καὶ μεταβαίνει μάλιστα τροχάδην εἰς τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἐγκλήματός των;

Ἀπαξ καὶ ἐπῆρε δρόμον ὁ Κεραμ. δὲν συγκρατεῖται: ὁρίζει καὶ τὸ *ἐγκλημα* σελ. 44 λέγων: «*ἂν τοιοῦτοι ἦσαν οἱ 17 νεκροί* (δηλ. πειραταί), *τότε* γνωρίζομεν ὅτι *ἔδει νὰ ὑποστῶσιν τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου*». Ἄς τολμήσωμεν ὅμως νὰ τὸν ἐρωτήσωμεν: *ἂν δὲν ἦσαν πειραταί, ἀλλὰ ἄλλου εἵδους κακοῦργοι*, π. χ. ἀνδροφόνοι, ἀνδραποδισταί, βαλαντιστόμοι, κλέπται, λωποδύται, τοιχωρύχοι κλ., περὶ τῶν ὁποίων ἦτο θάνατος ἢ ζημία, *τότε* δὲν θὰ ἐγνωρίζομεν ὅτι «*ἔδει νὰ ὑποστῶσιν τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου*;» ἢ, ἂν δὲν ἦσαν οὔτε πειραταί οὔτε καὶ κακοῦργοι, ἀλλὰ φιλήσυχοι καὶ εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι, *τότε* τί *ἔδει νὰ γνωρίζωμεν, ἢ νὰ μὴ γνωρίζωμεν*; θὰ τοῦ ἀπῆντα τις ὅτι πρῶτον μὲν καὶ κύριον *ἔδει νὰ γνωρίζωμεν πῶς πρέπει νὰ σκεπτόμεθα λογικῶς*, δεύτερον *ἔδει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι δὲν ἔδει νὰ ἀνακατευώμεθα μὲ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζομεν* κτλ. Σημειωτέον ὅτι καὶ *πειραταί* ἂν ἦσαν, ἐχρειάζοντο πολλὰ στοιχεῖα οἱ Ἀθηναῖοι, πρὶν ὑπακούσουν εἰς τὸν Κεραμ. καὶ ἐκδώσουν τὴν ἀπόφασίν των ὅτι «*ἔδει νὰ ὑποστῶσιν τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου*».

Καὶ προχωρεῖ ὁ Κεραμ., ἀφ' οὗ καὶ τὸ ἐγκλημά των ἀνεκάλυψε, καὶ λέγει σελ. 46: «*δυνάμεθα δὲ νὰ ὁρίσωμεν καὶ τὸν τρόπον τῆς θανατώσεώς των*»· ἀλλὰ πόσον γρήγορα, Κεραμ., ἐλησμόνητες ὅτι ὥριες ἦδη τὸν τρόπον τῆς θανατώσεώς των; δὲν εἶπες μόλις πρὸ ὀλίγου σελ. 43 ὅτι «*ἀπετυμπανίσθησαν*»; ἢ μήπως ὁ ἀποτυμπανισμὸς τώρα δὲν εἶναι *τρόπος θανατώσεως*; Καὶ ὅμως ὁ Κεραμ. φιλοδοξεῖ νὰ ἀπο-

δείξη ὅτι **δὲν ἐθανατώθησαν** οὔτε διὰ «κωνείου» οὔτε διὰ «φυγῆς»· καὶ τὸ μὲν κώνειον ἀποκλείει οὐχὶ διὰ προσαγωγῆς ἱατροδικαστικῆς ἐκθέσεως ἀστυϊάτρου κατόπιν ἐξετάσεως τῶν ἐντέρων των διὰ νεκροψίας, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὅτι (σελ. 46) «**γνωρίζομεν** ὅτι ὁ διὰ κωνείου θάνατος **ἐθεσπίσθη** περὶ τὸ τέλος τοῦ Ε' αἰῶνος π. Χ.»· πόθεν τὸ γνωρίζει αὐτὸ τόσον καλά, τὸ κρατεῖ μυστικόν· διότι εἰς ἓνα σχολιαστὴν μόνον στηρίζεται. Ἐγὼ ὅμως ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἐδῶ σημειώνει μίαν ἐπιτυχίαν ὁ Κεραμ. τὴν ἐξῆς: ἀφ' οὗ οἱ νεκροὶ εἶναι ἀρχαιότεροι τοῦ Ε' αἰῶνος, ὁ δὲ διὰ κωνείου θάνατος ἐθεσπίσθη, κατὰ τὴν γνώμην του, περὶ τὸ τέλος αὐτοῦ, ἀσφαλῶς οἱ κακοῦργοι ἐκεῖνοι δὲν ἐθανατώθησαν διὰ κωνείου· διὰ δὲ τὴν **μικρὰν** ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἂν ἦσαν κακοῦργοι καὶ ἂν ἐθανατώθησαν **τότε**, δὲν πρέπει γὰ πολυπραγμονῶμεν κατὰ τὸν Κεραμόπουλλον, ὁ ὅποῖος ἔχει τόσον θάρρος εἰς τὸ νὰ περιφρονῇ τοιαῦτα μικροπράγματα.

Ἐπίσης πρώτης τάξεως ἐπιτυχίαν σημειώνει ὁ Κεραμ., διατεινόμενος ὅτι οἱ νεκροὶ ἐκεῖνοι **δὲν ἐθανατώθησαν διὰ «φυγῆς»**· καὶ δὲν δικαιολογεῖ μὲν τοῦτο, διολισθαίνων ἐν σελ. 46-47, ἀλλ' ἄς τὸν βοηθήσω ἐγὼ νὰ τὸ ἀποδείξη, κατὰ τὴν ἰδικήν του ὅμως μέθοδον· «δὲν ἐθανατώθησαν διὰ φυγῆς, διότι ἔχομεν τοὺς σκελετοὺς των»! Καὶ οὕτω μὲν ἀποδεικνύεται τὸ ἀρνητικὸν μέρος· ἂν ἐρωτήσωμεν ὅμως τὸν Κεραμ. νὰ μᾶς εἴπῃ καὶ τὸ θετικόν: τίνι τρόπῳ ἄλλοι τινὲς ἐν Ἀθήναις ἦτο δυνατόν νὰ ἐθανατώθησαν διὰ «φυγῆς», τί θὰ ἀπαντήσῃ; διότι, εἰ μὲν ἐθανατώθησαν, δὲν ἔφυγον, εἰ δὲ ἔφυγον, δὲν ἐθανατώθησαν· ἐκτὸς εἰν τότε, φεύγοντες ἐξ Ἀθηνῶν, ἀφῆκαν ἐκεῖ τοὺς σκελετοὺς των ὡς περιττὰς ἀποσκευάς. Ὁ Κεραμ., περιπλακεὶς εἰς πληροφορίας τινὰς τοῦ μνημονευθέντος σχολιαστοῦ, μετεχειρίσθη ἀκυρολεξίας κατὰ τὴν συνήθειάν του.

Ἀπὸ δὲ τῆς σελ. 47, εἰσερχόμενος εἰς νέον θέμα, ἐρωτᾷ: «**τίς ἐθαψεν αὐτοὺς ἔπειτα;**». Ἐπειδὴ ὅμως δυσκολεύεται νὰ εἴπῃ ἂν τοὺς ἐθαψεν ὁ ἀρμόδιος δήμαρχος ἢ ἀστυνόμος, λέγει σελ. 48 ὅτι θὰ τοὺς ἐθαψαν «**παραπλήσιοι** ἄρχοντες, ἢ δημόσιοι ὑπηρέται καὶ παραστάται τοῦ δημίου». Ἰδού ὅτι ἀνακαλύπτομεν τώρα καὶ νέαν Ἀθηναίων Πολιτείαν, τὴν Κεραμοπούλειον, διὰ τῆς ὁποίας, εἰς πούθενά εὐρεθῶμεν πρὸ δυσκολιῶν, δημιουργοῦμεν ἄρχοντας «παραπλησίους» καὶ ἐμφανιζόμεθα ἀμετρήτως βαθεῖς γνώσται τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου.

Τρέχων ὁρμητικῶς πλεόν ὁ Κεραμ., βαπτίζει ἐν τῷ μεταξὺ τὴν θέσιν τοῦ ἐν Φαλήρῳ νεκροταφείου εἰς «**τρίοδον**» σελ. 48 καί, αἰρόμενος σελ. 49-50 εἰς ὑπέροχον λυρισμόν, προσθέτει τὰ ἐξῆς κινητικὰ ἐλέου

καὶ φόβου καὶ τρομακτικῶς συνταρακτικὰ τῆς ψυχῆς: «*τίς οἶδε μάλι-
στα ἂν οἱ 17 κακοῦργοι, ἐκφέροντες τὸν ἑαυτοῦ σταυρὸν ἕκαστος καὶ
ἀχθέντες ἐνταῦθα τοῦ νεκροταφείου, δὲν ἔσκαψαν ἰδίαις χερσὶ τὸν
τάφον, ὑπὲρ τὸ χεῖλος τοῦ ὁποίου ἀπετυμπανίσθησαν κατὰ τὴν τριό-
δον*»! Ἐὰν ἐρωτᾷ ἐμέ, εἶμαι ἀναρμόδιος· οὐκ οἶδα· προτείνω ὅμως νὰ
ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸ Ταμεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας μήπως οἶδεν·
ἂς ἐρωτηθῇ καὶ τὸ Ἀρχαιολογικὸν Ταμεῖον τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παι-
δείας. Αὐτὰ πιθανῶς πολὺ καλὰ «οἶδασι» πόσα «ἐξοδεύσασιν», ἵνα ἐνερ-
γήσωσι τοιαύτας ἀνασκαφὰς καὶ ἐκτυπώσωσι τοιαύτας διατριβάς. Πῶς
ὅμως οἱ κακοῦργοι κατώρθωσαν καὶ ἔσκαψαν, ἀφ' οὗ ἀπετυμπανί-
σθησαν, ἥτοι ἀφ' οὗ ἐκαρφώθησαν ἐπὶ σανίδων, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ
Κεραμ., μόνον αὐτὸς γνωρίζει καὶ ἴσως ὁ Θεός. Διότι ἡμεῖς οἱ ἄλλοι
κοινοὶ ἄνθρωποι ἔχομεν τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ δεμένοι καὶ καλὰ καρφωμένοι
ἐπὶ σανίδων ἄνθρωποι ὅλα ἡμποροῦν νὰ τὰ κάμουν, καὶ συμβολὴν
ἀκόμη ἀρχαιολογικὴν εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἡμπο-
ροῦν νὰ γράψουν, μόνον νὰ σκάψουν θὰ τοὺς ἦτο δύσκολον.

Θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπῆρε τέλος ἡ ὑπόθεσις.
Πόσον ἀπατᾶται! Ὁ Κεραμ. σελ. 51 ἐπιμένει νὰ γράψῃ καὶ «*περὶ
τῶν τελευταίων στιγμῶν τῶν 17 ἀνδρῶν*». Καὶ βέβαια· ἀφ' οὗ ὁ
Πλάτων καὶ τόσοι ἄλλοι ἔγραψαν διὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ «κα-
κούργου» Σωκράτους, διατὶ νὰ μὴ γράψῃ καὶ ὁ Κεραμ. διὰ τοὺς ἰδι-
κούς του; Αἱ τελευταῖαι λοιπὸν στιγμαὶ τῶν κατὰ Κεραμ. ἦσαν φρι-
κταί: ὁ ὄχλος τῶν Ἀθηνῶν, ὑπερτερήσας πολὺ τοὺς ἐπὶ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ Ἑβραίους, ἐπτυσεν, ἐπροπηλάκισεν, ἔθλασε τὰ ὀστέα, διεμέλισε καὶ
ἰδίως ἐλιθοβόλησε τοὺς κακούργους· τοὺς ἔκαμε δὲ καὶ «*ἀνάθεμα*».
Ἀνάθεμα; ἐρωτᾷ καθ' ἑαυτὸν ὁ Κεραμ. Ἴδου λοιπὸν μία θυρίς, ἵνα
εἰσέλθωμεν δι' αὐτῆς εἰς τὴν Λαογραφίαν! Ἄς ἐπωφεληθῶμεν!

Καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν Λαογραφίαν· πρὸς στιγμὴν ῥίπτει τελευ-
ταῖον βλέμμα πρὸς τοὺς κακούργους καί, περιγράφων ἄλλην μίαν φορὰν
τὴν κακὴν, ὡς ἐξέθεσεν ἄνωτέρω, πρὸς αὐτοὺς συμπεριφορὰν τῶν Ἀθη-
ναίων, λέγει σελ. 54—55: «*οἱ νεκροὶ οὐδαμῶς ἦσαν ἐκ τούτου εὐχα-
ριστημένοι· πολλοῦ γε καὶ δεῖ*». Ἐδῶ θὰ ὁμολογήσῃ καὶ σὺ Κεραμ.,
ὅτι εἶσαι ὑπερβολικὸς· αὐτὸ δὰ ἔλειπε νὰ εἴπουν εἰς τοὺς βασανιστάς των
«*σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι*», ὑπερβάλλοντες εἰς μακρο-
θυμίαν καὶ αὐτὸν τὸν Θεάνθρωπον. Μία μικρὰ ὅμως ἀπορία μᾶς μέ-
νει: πῶς θὰ ἦσαν *εὐχαριστημένοι*, ἢ ἔστω καὶ *δυσηρεστημένοι*, ἀφ'
οὗ ἦσαν *νεκροί*; τὸ πρᾶγμα ἡμπορεῖ νὰ εὐοδωθῇ κατὰ Κεραμοπούλ-

λειον λογικὴν ὡς ἐξῆς: ἦσαν μὲν νεκροί, ἀλλ' εἶχον πάθει νεκροφάνειαν καί, ἀφ' οὗ ἀνέζησαν πρὸς στιγμήν καὶ εἶπον «δὲν εἴμεθα εὐχαριστημένοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀπὸ τὴν διαγωγὴν σας», ἐπανήλθον πάλιν εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ νεκροῦ.

Ἐπειδὴ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ παρακολουθήσω μέχρι τέλους τὸν Κεραμ., θὰ τὸ κάμω ἐφεξῆς μὲ περισσοτέραν συντομίαν. Παραλείπω πολλὰ καὶ λαμπρὰ τοῦ Κεραμ., τοὺς ἀκκισμούς του, τοὺς ναρκισσισμούς του, τὰς αὐταρεσκείας του κτλ., τὰ ὅποια, ἂν θέλῃ τις νὰ διεξέλθῃ, πρέπει νὰ προβλέψῃ νὰ ὀπλισθῇ μὲ ἰσχυρὰ ἀντιεμετικά. Ἐν σελ. 57 μᾶς λέγει: «θὰ ἐπιστρέψωμεν **πάλιν** εἰς τὸν Μνησίλοχον καὶ τὰς θεσμοφοριαζούσας»· ἂν τὸν ἐρωτήσωμεν διατὶ δὲν τὰ ἔλεγες παραπάνω; μᾶς ἀπαντᾷ: «ἐπειδὴ ὑπάρχουσι ζητήματά τινα (;) συναφῇ πρὸς τὸν ἀποτυμπανισμὸν τοῦ Μνησιλόχου **καὶ τὴν ὑπόδυσιν τοῦ προσώπου τῆς Ἀνδρομέδας**». Ἡ δικαιολογία αὕτη ὁμοιάζει μὲ ἀνέκδοτον τοῦ ἠθοποιοῦ Ἀνδροπούλου: διηγοῦνται ὅτι οὗτος, ἰδὼν ὅτι συνάδελφοί του, παριστάνοντες «λημέρι κλεφτῶν», ἔτρωγον ἐπὶ σκηνῆς πραγματικὸν «ἀρνάκι τῆς σούβλας», ἐκ τοῦ ὁποίου μοχθηρῶς τὸν εἶχεν ἀποκλείσει ὁ συγγραφεὺς-θιασάρχης, εἰσῆλθεν ἀπρόσκλητος εἰς τὴν σκηνήν, χωρὶς νὰ ἔχῃ «μέρος», καὶ εἰπὼν «μὲ ἔστειλεν ὁ ἀρχηγὸς μαζί σας νὰ συμφάγω, καὶ εἰς τὴν θέσιν μου εὐθὺς κατόπιν νὰ ὑπάγω», μετέσχε τῆς πανδαισίας.

Ὅμοίως ἡ Ἀνδρομέδα οὐχὶ μόνον τρώγει μερικὰς σελίδας, ἀπροόπτως εἰσερχομένη, ἀλλὰ προσκαλεῖ καὶ τὸν Προμηθεά τοῦ Αἰσχύλου, αὐτὸς δὲ τί νομίζετε ὅτι παρεισάγει; τὰ **μαγικὰ ἀγαλμάτια τῆς Δήλου!** (σελ. 67). Ἐδῶ πλέον ὁ Κεραμ. τὰ χάνει· θέλει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ μέγα λειβάδιον τῆς Λαογραφίας, ἀλλὰ βλέπει ὅτι ἔχει φράκτην πανταχόθεν· φράκτης δὲ εἶναι ἡ ἔλλειψις λογικῆς τινος ἢ εὐλογοφανοῦς ὅπως δὴποτε ἀφορμῆς· ἀπελπισθεὶς, ἐκβιάζει τὴν εἴσοδον λέγων: «**τοῦ λόγου ἐνταῦθα γενομένου** (=μὲ ἄλλους λόγους πάλιν: “μὲ ἔστειλεν ὁ ἀρχηγός.....”) **θὰ προσθέσω καὶ ἄλλο τι**»· τί δὲ προσθέτει; ὁμιλεῖ περὶ τινος “**ἥλου**», ἡγουν “καρφίου», καὶ δι’ αὐτοῦ καὶ μόνου εἰσπηδήσας εἰς τὸν λειμῶνα τῶν “καρφωμάτων, μαγγανειῶν, ἀμποδεμάτων κλπ., περιδιαβάσει ἐπὶ μακρὸν ἐντὸς Παραδόσεων, Παροιμιῶν καὶ ὁμοίων. Ἐν σελ. 80 εὐρίσκει αἴφνης τὸν αἰτὸν τοῦ Προμηθέως, ὁ ὁποῖος τοῦ “**δίδει ἀφορμὴν**», (ὁ Κεραμ. λοιπὸν δὲν πταίει, ἀλλ’ ὁ αἰτός, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωκεν ἀφορμὴν) νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν πολλάκις ἀποτυμπανισθέντα καὶ ἤδη βρυκολακιάσαντα Μνησίλοχον. Ἐν σελ. 93 εὐρίσκει τὸ «φάσκελο», τὴν «μοῦντζαν» καὶ μίαν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν,

ἐκ τῆς ὁποίας παραλαμβάνει σελ. 95 τὸ ὅτι κάποιος «ἔστειλε τὰχύ-
δρομικῶς ἐκ Θεσσαλονίκης τὴν μουνηζάν του». Εὐτυχῶς διὰ τὸν
Κεραμ. ὁ ἀποστολεὺς ἐκεῖνος εἶναι προγενέστερος τῆς ἐκδόσεως τῆς
συμβολῆς του εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου.

Ἀλλὰ τῶν πάντων ὑπάρχει κόρος· ἐχόρτασε λοιπὸν καὶ ὁ Κεραμ.,
ἐνδιατρίψας εἰς τὸν λειμῶνα τῆς Λαογραφίας ἐπὶ σελίδας *παρὰ μίαν*
τεσσαράκοντα, τὰς ὁποίας καὶ ἔφαγε πάσας, ἐννοῶ τὰς σελ. 57-96. Ἐξέρ-
χεται λοιπὸν κεκορεσμένος ἐκ τοῦ λειμῶνος καί, ἐνθυμηθεὶς αἰφνιδίως
«τὰ πτώματα τῶν δι' ἀποτυμπανισμοῦ ἀποθνησκόντων καταδίκων»
σελ. 97 ἐνδιατρίβει καὶ περὶ τινὰ «σοβαρὰ» ζητήματα μέχρι σελ. 108,
ἐνθα ἐπαναλαμβάνει εἰς τὴν διαπασῶν τοῦ λυριτικοῦ τὰς φρικαλέας
ἀλγηδόνας τῶν ἀποτυμπανιζομένων, ὥσάν νύ τὰς ὑπέστη ὁ ἴδιος, καὶ πα-
ραθέτει μεγάλην εἰκόνα ἀποτυμπανιζομένου, θεωρήσας περιττὸν νὰ
μᾶς εἴπῃ ποῖος ἐτεχνούργησεν αὐτήν, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τίνων δεδομέ-
νων. Καταλήγει δὲ τέλος εἰς τὸ γενικὸν του συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον
εἶναι τὸ ἐξῆς σελ. 110 «*ἡ τιμωρία αὕτη εἶναι πάντως ἀναξία τοῦ*
πολιτισμοῦ τῶν Ἀθηναίων καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι
οἱ βάρβαροι ἀποκεφαλίζοντες τὸν κατάδικον ὑπερέβαλον αὐ-
τοὺς τῇ φιланθρωπία ἐν τούτῳ».

Ἐν πρώτοις ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ θέσω τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: ποίαν λέξιν
θα ἦναγκάσθῃ νὰ μεταχειρισθῇ ἐκεῖνος, ὅστις εὗρέθῃ πρὸ τοῦ ἐξῆς φαι-
νομένου: ἄνθρωπός τις, παρερμηνεύσας ἔνεκα τῆς ἡμιμαθείας του, καὶ
ἐκθέσας κατὰ τρόπον ἐντελῶς φαντασιώδη καὶ διεστραμμένον τοὺς λό-
γους καὶ τὰς πράξεις ἄλλου τινὸς ἀνθρώπου ἢ ὁλοκλήρου ὁμάδος, ἐχαρά-
κτηρισεν αὐτοὺς μετὰ πάσης βεβαιότητος καὶ ἄνευ ἐνδοιασμοῦ ὡς ἔχον-
τας τὰς ιδιότητες, τὰς ὁποίας θὰ εἶχον οὗτοι, ἂν ἦ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου
ἐκείνου ἐρμηνεία τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεών των ἡλήθευε καὶ ἦτο
πραγματικὴ καὶ ἀναμρισβήτης καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν· πῶς ἄρα γε
θα ὠνόμαζεν ἐκεῖνος τὸν ἄνθρωπον αὐτόν;

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἄς δεχθῶμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι ὅλα ὅσα ἔγραψε
περὶ ἀποτυμπανισμοῦ κλπ. ὁ Κεραμ., ὁ καὶ τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα
ἄνευ λόγου κατειρωνεύμενος δι' ὅσων γράφει ἐν σελ. 53 σημ. 2 «εἰς
τὴν πατρίδα μου τὸ Μπλάτσι (*τὴν Βλάτσην τῶν ἐκεῖ λογίων!*) τοῦ
νομοῦ Κοζάνης κτλ.», εἶναι ἀκριβῆ καὶ ὀρθὰ καθ' ὅλην των τὴν ἐκτα-
σιν καὶ τὰς λεπτομερείας, καὶ ὅτι ἄρα οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἀγρίως
καὶ ἀπανθρώπως καὶ σκληρότατα ἐτιμῶρουν τοὺς κακούργους, ἢ τινὰς
τῶν κακούργων, διὰ φρικτοτάτων βασάνων, ἐν ᾧ οἱ βάρβαροι ἀπλῶς
τοὺς ἀπεκεφάλιζον· ἐρωτῶ λοιπὸν τὸν ἐκ Μπλάτσι ἢ Βλάτσης «ἐδῶ

λόγιον» : διατὶ ἡ τοιαύτη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων τιμωρία θὰ ἦτο **ἀναξία τοῦ πολιτισμοῦ των**, ἢ ἁπλῶς τοῦ πολιτισμοῦ ; εἶναι στοιχεῖον πολιτισμοῦ τὸ ἄνευ βασάνων τιμωρεῖν τοὺς κακούργους, καὶ οἱ σημερινοὶ προηγμένοι λαοί, καρατομοῦντες, ἢ ἀπαγχονίζοντες, ἢ τυφεκίζοντες, ἢ δι' ἡλεκτρισμοῦ θανατώνοντες αὐτούς, καὶ κατὰ τοῦτο **ἐξισούμενοι πρὸς τοὺς βαρβάρους** κατὰ τὴν Κεραμοπούλλειον λογικὴν, θὰ ἀπεδεικνύοντο περισσότερον πεπολιτισμένοι τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων ;

Ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω ὅτι τοῦναντίον θὰ συνέβαινεν : οἱ Ἀθηναῖοι, ἐὰν ἐτιμώρουν δικαίως μετὰ νόμιμον ἔγκλησιν καὶ διαδικασίαν τοὺς ἄνευ ἀμφιβολιῶν ἀποδεδειγμένους ἐνόχους μεγίστων κακουργημάτων, διὰ τρόπου νομίμου, ἐνέχοντος πᾶσαν σκληρότητα καὶ φρικτότητα, θὰ ἦσαν εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ **καὶ ἐν τούτῳ** ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς πεπολιτισμένους λαούς· διότι θὰ προσέδιδον δι' αὐτοῦ τὸν **παραδειγματισμὸν** καὶ θὰ παρείχον δι' αὐτοῦ τὸν **σωφρονισμὸν** εἰς τοὺς ἄλλους, οὕτω δὲ θὰ ἐπετύγχανον **ἐλάττωσιν τῆς ἐγκληματικότητος**, ἢ ὅποια δὲν πιστεύω νὰ μὴν εἶναι ἀπόδειξις ὑψηλοτέρου πολιτισμοῦ, ἐκτὸς ἂν ἔχη ἀντιρρήσεις ὁ ἐκ Μπλάτσι καὶ ὅχι Βλάτσης· ἀλλὰ ποίας ἀντιρρήσεις δύναται νὰ ἔχη, ἀφ' οὗ ὁ ἴδιος γράφει, ἂν καὶ δὲν ἐννοεῖ τὴν σημασίαν τῶν ὅσων γράφει, ἐνδιαφερόμενος μόνον εἰς τὸ νὰ παρατάσῃ λέξεις, φράσεις καὶ ὀνόματα (Πλάτων—Ἀριστοτέλης—Ἀριστοφάνης—Ῥήτορες) τὰ ἐξῆς: «ὅτι μεγάλην δύναμιν εἶχεν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἀρχαίων τὸ **παράδειγμα** τῆς τιμωρίας πρὸς **σωφρονισμὸν** τῶν πολιτῶν, δηλοῦται οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ **Πλάτωνος** καὶ τοῦ **Ἀριστοφάνους**, ἀλλὰ καὶ ῥητότερον ἔτι ὑπὸ **πολλῶν ἄλλων**»· καὶ ἀλλαχοῦ δὲ τῆς διατριβῆς του ἐπαναλαμβάνει τὰ αὐτά· ἀλλὰ διὰ τῶν συμπερασμάτων του μᾶς ὑποδηλοῖ ὅτι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ ἀρχαῖα κείμενα, παραδειγματιζόμενος καὶ σωφρονιζόμενος πρῶτος αὐτός· διότι καὶ ἂν ἐτιμώρουν οἱ Ἀθηναῖοι, καθ' ὃν τρόπον περιγράφει ὁ Κεραμ., ἀποδεικνύεται διὰ τῶν ιδίων του ἐπιχειρημάτων ὅτι δὲν θὰ ἦσαν ἀνάξιοι τοῦ πολιτισμοῦ. Παραμένει λοιπὸν ἀνεξήγητον καὶ ἀδικαιολόγητον τὸ συμπέρασμα του ἄλλως ἢ διὰ βαρυτάτου χαρακτηρισμοῦ, δοθέντος ὅτι καὶ τὸ ἀντίθετον ἀληθεύει, ὥς πολλαχοῦ, καὶ ἰδίως ἐν τέλει, ἀποδεικνύω.

Ἴσως δύναται τις νὰ ἐξηγήσῃ τοῦτο, ὑποθέτων ὅτι σκοπὸς του ἦτο ἄλλος τις, οὐχὶ ἡ εὐγενὴς καὶ φιλότιμος προσπάθεια τοῦ νὰ διαφωτίσῃ τοὺς συμπολίτας, οἱ ὅποιοι ἄλλως τε καταβάλλουν πολλὰ πρὸς πληρωμὴν τῶν μισθῶν του καὶ ἄλλων ἀποζημιώσεών του.

Ἀλλὰ μήπως καὶ ἀπὸ τὴν Λαογραφίαν ἠδυνήθη ὁ Κεραμ. νὰ λάβῃ

παράδειγμά τι πρὸς μίμησιν καὶ διόρθωσιν τοῦ ἑαυτοῦ του πρώτον ;
 Λαογραφίαν ἀκούει, Λαογραφίαν λέγει· πιθανῶς τὴν φαντάζεται εἰς
 ὁμοίους ὀγκώδεις, ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ παρέτασεν αὐτός, ὥς παρα-
 τίσσει εἰς τὸ βιβλίον του, φύρδην μίγδην πᾶσαν ἀτοπίαν, ἀρκεῖ νὰ τοῦ
 πληρῶνεν ἢ Ἀρχαιολ. Ἑταιρεία, ἢ ἄλλος τις, ἀμοιβὴν κατὰ σελίδα.
 Ἦς ἄλλος ἡξεύρει ὅτι εἰς τὴν Λαογραφίαν, πρωτίστως πρέπει νὰ δια-
 κρίνονται καὶ ἐρμηνεύωνται τὰ ὑπὸ τοῦ λαοῦ γενικώτερον ἱστορούμενα,
 ἢ φημιζόμενα, ἢ φιλοσοφούμενα, π.χ. περιγραφαὶ γεγονότων σπουδαίων
 διὰ τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ, ἢ πράξεων πολὺ ἐνδόξων καὶ σημαντικῶν
 δι' αὐτόν, ἢ ἀποτελέσματα τῆς πείρας του, διὰ μέσου τῶν αἰώνων
 ἀποκρυσταλλουμένης, ἀπὸ τὰ ὑπὸ μεμονωμένων ἀτόμων ἐνθεν κακεῖ-
 θεν χυδαιολογούμενα, ἢ προσωπικῶς ὑπὸ τινων ἐκφραζόμενα, ἀκρίτως,
 ἀτόπως, ἀχρήστως, πολλάκις καὶ ἐκ λόγων παθολογικῆς διαστροφῆς
 καὶ ὑπανθρωπίας. Ἡ διάκρισις αὕτη τῶν κοινῶν ἀπὸ τῶν μεμο-
 νωμένων, ἀποτελεῖ, νομίζω, τὴν βάσιν τῆς Λαογραφίας.

Ἄν ἐμελέτα τὴν Νεοελληνικὴν Λαογραφίαν ὁ Κεραμ, καὶ εἶχε τὴν
 ἀπαιτουμένην διανοητικὴν καὶ ψυχικὴν δύναμιν νὰ διεισδύσῃ εἰς
 αὐτήν, θὰ ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐξ ἀπαλῶν ὀνίχων διδά-
 σκεται καὶ μανθάνει ὥς πρώτιστον στοιχεῖον τῆς ζωῆς, τὴν **λογικὴν**
ἀκολουθίαν, τὴν **πραγματικὴν σύνδεσιν** αἰτίων καὶ ἀποτελεσμάτων
 κατὰ λόγον δυναμικότητος, καὶ ὅλα τὰ συναφῇ, τῶν ὁποίων στερεῖται
 τὸ βιβλίον αὐτοῦ, τοῦ λογίου μὲ ἀξιώσεις. Διὰ νὰ ὠφεληθῇ ὁ Κεραμ.,
 ἂν δὲν εἶναι πολὺ ἀργὰ πλέον δι' αὐτόν, τοῦ παραθέτω τὸ πασίγνω-
 στον ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἁσμάτιον, κατὰ νανουριστικὸν τρόπον προσφε-
 ρόμενον εἰς τὰ παιδάκια εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης κτήσεως ὑπ' αὐτῶν
 τῶν ἐποπτεῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου :

Τίλι — τίλι — τίλι

Ἦταν ἕνας ποντικός, ποὺ ἔφαγε τὸ φτίλι,
 μὲς ἀπὸ τὸ καντῆλι,
 ποὺ φώτιζε καὶ κένταγε ἡ κόρη τὸ μαντῆλι.

Τίλι — τίλι — τίλι.

Ἦρθε κι' ἕνας γάτος, κι' ἔφαγε τὸν ποντικό,
 ποὺ ἔφαγε τὸ φτίλι κτλ.

Τίλι — τίλι — τίλι

Ἦρθε κι' ἕνας σκύλλος, κι' ἐπίνιξε τὸ γάτο,
 ποὺ ἔφαγε τὸν ποντικό,
 ποὺ ἔφαγε τὸ φτίλι κτλ.

Ἦρθε καὶ τὸ ξύλο, κι' ἐσκότωσε τὸ σκύλλο...

Ἦρθε καὶ ὁ φοῦρνος, κι' ἔκαψε τὸ ξύλο...
 Ἦρθε τὸ ποτάμι, κι' ἐγκρέμισε τὸ φοῦρνο...
 Ἦρθε καὶ τὸ βόϊδι, καὶ ἤπιε τὸ ποτάμι...
 Ἦρθε κι' ὁ χασάπης, κι' ἔσφαξε τὸ βόϊδι...
 Ἦρθε καὶ ὁ χάρος, κι' ἐπῆρε τὸ χασάπη...

Τὸ παιδάριον λοιπόν, ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ἐπειδὴ ἔχει ἐκ φύσεως ψυχὴν μέσα του καὶ διαυγῇ νοῦν, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, τῶν ἐκ κληρονομικότητος ἢ φυσικῶν ἀτελειῶν ἐχόντων βοῦρνον ἐντός των, λαμβάνει ἀπὸ τὴν μάννα του πρῶτον καὶ τοὺς οἰκείους ἐν γένει τὸ ἰσχυρότατον ὄπλον τῆς ζωῆς, τὸ νὰ ῥυθμίζῃ δηλ. τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις του καὶ ὅλον τὸν βίον του μὲ τὴν διαβάθμισιν τῆς ἰσχύος καὶ τὴν λογικὴν ἀλληλουχίαν τῶν ἐνεργειῶν· τοιοῦτοτρόπως ῥίπτεται εἰς τὴν ζωὴν προητοιμασμένος ἀρκετὰ καλά. Ἄν ὁ Κεραμ. ἀνήκῃ εἰς τὸν κοινὸν κανόνα καὶ ὅχι εἰς τὰς ἐξαιρέσεις, θὰ τὸ μάθωμεν ἴσως, ὅταν ἴδωμεν τί θὰ κάμῃ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τούτων.

Δυστυχῶς ἔχει ὁ Κεραμ. καὶ τρία *ἐπίμετρα* σελ. 111—134· διὰ τοῦ πρώτου θέλει νὰ ἐνισχύσῃ τὰ «μαγικὰ ἀγαλμάτια», διὰ τοῦ δευτέρου τὴν «διαπόμπευσιν,, καὶ τὴν «μούνζαν,, διὰ τοῦ τρίτου τὰ «φάσκελα κτλ.,,. Ἀλλὰ τὸ βιβλίον του ἐπέγραψε, νομίζω, Ἀποτυμπανισμόν, Ἀρχαιολογίαν, Ἱστορίαν, Δίκαιον, καὶ δὴ Ποινικόν, τὰ δὲ ἐπίμετρα, ὡς γνωστόν, ἐνισχύουν τοὺς πυρῆνας τοῦ κυρίου θέματος καὶ διαφωτίζουν σκοτεινὰ ἢ ἀμφίβολα σημεῖα σπουδαίων γνωμῶν τοῦ προταθέντος ἔργου. Ἀλλὰ τί ταῦτα πρὸς Κεραμόπουλλον; εἶναι περιττὸν νὰ ἐνδιατρίβωμεν ἅς τοῦ ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας διότι δὲν ἠῤῥησε τὸ specimen eruditionis του αὐτὸ διὰ προσθήκης καὶ ἄλλων ἀμετρούτων ἐπιμέτρων· τί θὰ τὸν ἐδυσκόλευε νὰ τὰ ἐκατονταπλασιάσῃ; Ἐκτὸς ἂν πρέπη νὰ εὐγνωμονῶμεν τὸ λογιστήριον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τὸ ὁποῖον ἴσως ἔδειξε σημεῖα καμάτου εἰς τὰς πρὸς ἐξαργύρωσιν προσαγομένους σελίδας μετὰ τὴν σελ. 134 τοῦ βιβλίου τοῦ Κεραμοπούλλου.

Δημοσιεύει δι' ἐν τέλει καὶ κατάλογον τῶν *ἔργων* τοῦ ὁ Κεραμ., ὅχι ἀσκόπως βέβαια· εἶναι, ὡς φαίνεται, τὸ *δειγμα* *echantillon*, *sample*, τὸ ὁποῖον θέλει κάπου ἰδιαιτέρως νὰ παρουσιάσῃ, λέγων *ecce doctus! οὐ θαυμάζετε!* Ἀπομένει ὅμως καὶ εἰς τοὺς ἄλλους νὰ κρίνουν, μήπως τὸ δειγμα τοῦτο εἶναι τῶν «ἄνευ ἀξίας,, «*sans valeur*,, «without value,,. Ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ, θὰ ἤμην μὲν ἀρμοδιώτερος νὰ τὰ κρίνω ὡς δείγματα, διότι ἡσχολήθην ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη εἰς τὸ ἐμπόριον, ἐκτὸς ὑπηρεσίας ἀκουσίως μου εὑρεθείς· ἀλλὰ δὲν σκοπεύω νὰ τὸ πράξω· διότι κρίνων ἀπὸ τὸ τελευταῖόν του δειγμα,

ἦτοι τὸ παρὸν βιβλίον του, εἶμαι βέβαιος, σύμφωνα μὲ τὴν λογικὴν τῶν ἐμπόρων, περὶ τῆς ποιότητος τῶν προηγουμένων του: συνήθως οἱ ἔμποροι θεωροῦν τὰ τελευταῖα δείγματα ὡς συγκεντρώνοντα ὅλην τὴν δύναμιν καὶ πρόοδον τοῦ παραγωγοῦ καὶ βιομηχάνου· ἐὰν λοιπὸν καὶ ἐφ' ὅσον τὸ νεώτατον καὶ τελευταῖον εὔρουν νοθευμένον, ἄχρηστον ὑποπτον, ἀκατάλληλον, ὅχι καλῆς ποιότητος, δὲν θὰ ζητήσουν βέβαια νὰ ἴδουν τὰ παλαιότερα προϊόντα τοῦ ἰδίου οἴκου.

Γ.— Ἐκτίμησις ἀνασκαφῶν

Πῶς ἐκτιμᾷ τὰς ἀνασκαφὰς καὶ μὲ ποίαν λογικὴν ἐξάγει ἐξ αὐτῶν συμπεράσματα ὁ Ἀ. Δ. Κεραμόπουλλος, ἐμφαίνεται ἐκ τῆς παραθέσεως τοῦ *ιστορικοῦ* τῆς ἐν Φαλήρῳ ἀνασκαφῆς, τὸ ὁποῖον ἐξάγω ἐξ ὧν ὁ ἴδιος γράφει εἰς τὸ βιβλίον του.

Τὴν *πρώτην* ἀνασκαφήν, λέγει ὁ Κεραμ., ὅτι ἐξετέλεσεν ὁ Κ. Κουρουνιώτης τῷ 1911, τὴν *δευτέραν* ὁ Ε. Πελεκίδης τῷ 1915. Ὅτι ὁ πρῶτος ἀνασκάψας Κουρουν. δὲν εἶχε σαφῆ γνῶσιν τοῦ τί ἀνέσκαπτε καὶ ἐπὶ τίνος ἐδάφους, ἀποδεικνύει ὁ Κεραμ., διορθῶν τὰ ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα· ὁ Κουρουν. δηλ., εὐρὼν κατεσπαρμένα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους πολλὰ τεμάχια μεγάλων ἀγγείων, καὶ ἰδὼν καὶ λάκκους τινάς, νομίζει ὅτι ταῦτα «μαρτυροῦσι περὶ τῆς διενεργουμένης ἐκεῖ ἐν *εὐρείᾳ* κλίμακι *λαθραίας* τυμβωρυχίας»· ἀλλ' ὁ Κεραμ. τὸν διαψεύδει, λέγων ὅτι «αὕτη *δὲν εἶναι* λαθραία ἀνασκαφή, ἀλλ' ἐγένετο τῷ 1863», καὶ δὴ ὑπὸ τοῦ Μπουρνιά καὶ τινος ἐμπίστου τοῦ Κουμανούδη ὡς ἐπόπτου· ἦτο δὲ αὕτη κανονικὴ ἀνασκαφή τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας· περὶ αὐτῆς μάλιστα ἔγραψε λεπτομερῆ καὶ εὐσυνείδητον ἔκθεσιν ὁ Κουμανούδης, τὴν ὁποίαν καὶ παραθέτει ὁ Κεραμ., εὐρίσκων μάλιστα ἀφορμὴν νὰ ἐκβάλῃ ἀπροσδοκῆτως καὶ τὴν ἐξῆς ἀναφώνησιν «*ἡρωϊκοὶ χρόνοι* τῆς *ἀρχαιολογικῆς ἐρεῦνης*!», κατ' ἀντίθεσιν, ὡς φαίνεται, πρὸς τοὺς ὑπερλάμπρους ἰδικούς μας χρόνους τῆς ἐρεῦνης, τῆς ὁποίας θὰ ἴδωμεν εὐθὺς ἀμέσως τὴν ποιότητα.

Ἀλλὰ ποίαν βάσιν πρέπει γενικῶς νὰ δώσωμεν εἰς ἀνασκαφήν, τῆς ὁποίας ὁ μὲν πρῶτος ἐκτελεστής *δὲν ἦτο ὁ πρῶτος*, σκάπτων ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τοῦ ὅτι ἐκεῖ εἶχε γίνεαι πρότερον εὐρεῖα καὶ ἐπίσημος ἀνασκαφή, *ἀλλ' ἦτο ὁ δεύτερος*, ἢ μᾶλλον ὁ *τρίτος*; διότι μετὰ τὸν Μπουρνιά καὶ τὸν ἐμπιστον δὲν ἀποκλείεται νὰ ἔσκαψαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως τυμβωρύχοι μετὰ τοῦ 1863—1911· τοιοῦτοτρόπως ὁ Πελεκ., τὸν ὁποῖον ὁ Κεραμ. ὀνομάζει *δεύτερον*, εἶναι ἀσφαλῶς μὲν ὁ *τρίτος*, πιθανῶς δὲ ὁ *τέταρτος*, ἢ μᾶλλον ὁ *πέμπτος*.

Διότι καὶ πρὸ τοῦ Μπουρνιά καὶ τοῦ ἐμπίστου ποῖος μᾶς βεβαιώνει ὅτι δὲν εἶχον σκάψει ἐκεῖ τυμβωρύχοι ἢ ἄλλοι ; πᾶν τοῦναντίον νομίζω ὅτι εἶναι βέβαιον ὅτι εἶχε γίνεαι ἐκεῖ καὶ πρὸ τοῦ Μπουρνιά ἀνασκαφή· διότι εἰς τὰ Πρακτικά τοῦ 1863 φέρονται τὰ ἑξῆς κατὰ Κεραμ.: «εἰσάγεται ὁ Γρηγ. Μπουρνιάς καὶ ζητεῖ νὰ γίνη ἀνασκαφή τάφων ἐν ἀγρῷ ἐθνικῷ πλησίον τῆς πρωτευούσης, τὸν ὁποῖον αὐτὸς θέλει **καταδείξῃ** καὶ **πέποιθεν** ὅτι δεκαπλασίας ἀξίας πράγματα θὰ εὑρεθῶσι»· διὰ νὰ «**πέποιθεν**» καὶ νὰ θέλῃ νὰ «**καταδείξῃ**» ὁ Μπουρνιάς, ὁ ὁποῖος σημειωτέον ἦτο ἔμπορος ἀρχαιοτήτων, ὡς βεβαιοῖ ὁ ἴδιος ὁ Κεραμ., δὲν θὰ ἐμυρίσθῃ βέβαια τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ θὰ εἶχε σκάψει γενναίως μετ' ἄλλων αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἢ παρ' ἄλλων σκαψάντων ἐπείσθῃ ἰδὼν, ἀφ' οὗ μάλιστα ἢ πεποίθησίς του ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων ἀληθῆς καὶ πραγματικῆς.

Τοιοιτοτρόπως ἀλλάσσει ἡ τάξις τῶν ἀνασκαφῶν, καὶ ἔρχονται ἀσφαλῶς **πρῶτοι** οἱ τυμβωρύχοι μετὰ ἢ ἄνευ Μπουρνιά, **δεύτερος** ὁ Μπουρνιάς μετὰ τοῦ ἐμπίστου, **τρίτοι** οἱ πιθανοὶ τυμβωρύχοι τοῦ 1863—1911, **τέταρτος** ὁ Κουρουν., καὶ **πέμπτος** ὁ Πελεκ. Ἀλλὰ καὶ ἡ τάξις αὕτη δύναται νὰ μεταβληθῇ ἐξ ὧν λέγει αὐτὸς ὁ Κεραμ. σελ. 6 σημ. 2: «ἐγὼ αὐτὸς **παρέστην** τῷ 1912 εἰς τὴν **ἀνασκαφήν** τάφου κτλ.» ἐκεῖ εἰς τὸ ἴδιον μέρος· ἀποκρύπτει δὲ ὁ αὐτόπτης οὗτος ἐπίσημος ἀρχαιολόγος τὸν ἐκτελέσαντα τὴν ἀνασκαφήν. Κατὰ ταῦτα ὁ Πελεκ. γίνεται ἀναμφισβητήτως ὁ **πέμπτος**, πιθανῶς δὲ ὁ **ἕκτος** τῇ τάξει, ἢ μᾶλλον τῇ ἀταξίᾳ.

Ἄς ὑπονοήσωμεν τώρα τί ἔκαναν οἱ μετὰ ἢ ἄνευ Μπουρνιά τυμβωρύχοι καὶ ὁ Μπουρνιάς αὐτὸς μετὰ τοῦ ἐμπίστου: δὲν ἔσκαψαν βέβαια «**μὲ τὴν βελόνα**», ἥτοι μὲ αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν προσοχήν· εἰργάσθησαν γενναίως, ἤνοιξαν πολλοὺς λάκκους καὶ ἐπῆραν ἑκατοντάδας ἀγγείων· ἀφῆκαν ὅμως καὶ πολλὰ· διότι ἡ ἔκθεσις τοῦ Κουμανούδη λέγει ὅτι ὁ Μπουρνιάς «ἐπαρουσίασεν ἀγγεῖα, **ὅσα** ἐθεωρήθησαν περιεργότερα»· τὰ ὅσα δὲν ἐθεωρήθησαν, ἢ θὰ ἔλαβε πρὸς πώλησιν ὁ Μπουρνιάς, ἢ, ἂν ἦσαν ἀκατάλληλα πρὸς τοῦτο, θὰ ἀφῆκεν ἐκεῖ ἐπὶ τόπου, ἢ ἀμφοτέρω.

Τί ἀπέγιναν ὅμως οἱ ἀνοιχθέντες πολυάριθμοι λάκκοι καὶ οἱ ἔτι πολυαριθμότεροι σκελετοὶ τῶν τάφων μεταξὺ 1863—1911 ; Ὁ Κεραμ. δὲν ἐφρόντισε νὰ μᾶς διαφωτίσῃ περὶ τούτου· καὶ ὅμως ἡ τύχη τῶν λάκκων καὶ τῶν σκελετῶν τούτων ἀποτελεῖ σημαντικὸν στοιχεῖον καὶ σχεδὸν τὸ θεμέλιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ στηριχθοῦν τὰ συμπεράσματα τοῦ Κεραμ. Ἀφ' οὗ δὲν λέγει τίποτε περὶ τόσον σπουδαίου ζητήματος

ὁ Κεραμ., εἵμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ εἰκάσωμεν τί ἦτο φυσικὸν καὶ λογικὸν νὰ συμβῇ : οἱ λάκκοι ἢ θὰ ἐγκατελείφθησαν ὑπὸ τοῦ Μπουρνιά καὶ τοῦ ἐμπίστου ἀνοικτοί, ἢ θὰ κατεχώσθησαν ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὴν λήξιν τῆς ἀνασκαφῆς. Ἐὰν κατεχώσθησαν, θὰ περιεῖχον τοὺς σκελετοὺς τῶν νεκρῶν μόνους, ἥτοι ἄνευ οὐδενὸς ἀγγείου καὶ ἄνευ ἄλλου τινὸς σπουδαίου κτερίσματος, ἢ μὲ ὀλίγα τινὰ ἄχρηστα καὶ ἀσήμαντα ἀγγεῖα καὶ κτερίσματα, ὅσα δὲν «ἐθεωρήθησαν περιεργότερα». Περὶ τῶν σκελετῶν δὲν ἔχομεν πληροφορίαν, ἂν τοὺς ἐσῆκωσαν ὅλους ἢ τινὰς ἀπ' ἐκεῖ, ἢ ἂν τοὺς διεσκόρπισαν τῇδε καὶ κεῖσε οἱ ἀνασκάψαντες. Εἶναι ὅμως ἀπίθανον ὅτι συνέβη τὸ δεύτερον· διότι οἱ ἄνθρωποι τότε ἦσαν λίαν εὐσεβεῖς πρὸς «τὰ ὅσι' αὐτῶν προγόνων», ὁλόκληρον δὲ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐπεσκέφθη εὐλαβῶς τὰ ἀγγεῖα τοῦλάχιστον, ὡς γράφει ὁ Κεραμόπουλλος.

Ἄν ὅμως ἔμειναν ἀνοικτοὶ ἐπὶ ὀλίγον ἢ πολὺν χρόνον οἱ λάκκοι, θὰ κατεχώσθησαν ἐνωρὶς διὰ τῶν βροχῶν καὶ τῶν προσκλύσεων, δοθέντος ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο εἶναι χαμηλόν, ἐπίπεδον καὶ παραθαλάσσιον, προσδεχόμενον ἄφθονα ὕδατα μετὰ χωμάτων καὶ ἱλύος ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων σημείων. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ Μπουρνιά καὶ τοῦ ἐμπίστου, διαρκέσασαν ἐπὶ δύο ἐβδομάδας, δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι οἱ ἐργάται θὰ ἔρριψαν ἄχρηστά τινὰ ἀντικείμενα εἰς τοὺς τάφους, ὡς πράττουν συνήθως. Ἐὰν μάλιστα ἔμειναν ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀνοικτοὶ καὶ ἐγκαταλελειμμένοι οἱ τάφοι, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἐρρίφθησαν καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ἐντὸς αὐτῶν ὑπὸ λεμβούχων, «καϊκ-τσήδων», καρραγωγέων καὶ ἄλλων, διερχομένων κατὰ τὴν πολυσύχναστον ἐκείνην «τρίοδον».

Ποῖος τώρα μᾶς βεβαιώνει ὅτι ὁ Κουρουν., ὁ ὁποῖος ἠγνόει τὴν προτέραν ἀνασκαφὴν καὶ τὸ ἱστορικόν της, δὲν «ἔπεσεν» ἐπάνω εἰς τινὰς τάφους, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀνακαλύψει ὁ Μπουρνιάς, ἢ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἢ μετ' αὐτόν ; Ἡ, ἂν δὲν συνέβη τοῦτο διὰ τὸν Κουρουν., ποῖος μᾶς ἐξασφαλίζει ὅτι δὲν «ἔπεσεν ἐπάνω τους» ὁ Πελεκ., ὁ ὁποῖος καὶ ἂν ἐγνώριζε τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ Μπουρνιά, πρᾶγμα ἀπίθανον, ἀφ' οὗ δὲν λέγει ὁ Κεραμ. τίποτε περὶ τούτου, δὲν εἶχεν ὅμως λεπτομερὲς σχέδιον αὐτῆς; διότι δὲν μνημονεύεται οὐδὲν τοιοῦτον, οὔτε εἶναι καὶ πιθανόν. Δοθέντος δὲ ὅτι ὁ Πελεκ. ἦτο ἀρχάριος, δὲν θὰ εἶχομεν βέβαια τὴν ἀπαίτησιν παρ' αὐτοῦ νὰ λάβῃ τὴν δέουσαν πρόνοιαν, ἵνα προσέξῃ τὰ ὑπερκείμενα χώματα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀνασκαφῆς, καὶ ἵνα διακρίνῃ τὸ εἶδος καὶ τὴν ἡλικίαν τῆς προσχώσεως κατ' αὐτὴν μέχρι τῆς εὐρέσεως τῶν σκελετῶν τοῦ πολυανδρίου 2 τῆς εἰκ. 2 τοῦ

Κεραμ., πολὺ δὲ ὀλιγώτερον θὰ ἀνεμένομεν παρὰ τοῦ Πελεκ. τούτου νὰ «ἐκμεταλλευθῇ» χρονολογικῶς τὴν σκωρίασιν τῶν μετάλλων, νὰ εὔρῃ τὸν λόγον τῆς διατηρήσεως ἰχνῶν ξύλων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ἐντὸς «γυμνῶν» τάφων, ἥτοι οὐχὶ πεπωματισμένων οὐδὲ πλακοστεγῶν. Τούτων καὶ πολλῶν ὁμοίων δοθέντων, πειθόμεθα ὅτι πρέπει νὰ εἴμεθα πολὺ δύσπιστοι εἰς τὴν ἐξαγωγήν σοβαρῶν καὶ γενικωτέρων συμπερασμάτων ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης.

Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν προτίθεται βέβαια ἐνταῦθα νὰ ἐρμηνεύσω τίποτε, οὔτε νὰ ἐκφράσω γνώμην λεπτομερῇ περὶ τῆς ἀνασκαφῆς· τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον θέλω νὰ ἀποδείξω εἶναι ὅτι τὸ πολυάνδριον τοῦτο δὲν παρέχει τὰ ἀσφαλῆ ἐκεῖνα στοιχεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων θεμελιοῦνται τόσον σοβαρὰς φύσεως συμπεράσματα· δὲν ἀποκλείεται π. χ. ὅτι ὁ Πελεκ. εὔρε τάφον, ἥδη ἀνεσκαμμένον ὑπὸ τοῦ Μπουρνιά ἢ ὑπ' ἄλλου τινός· τοῦναντίον εἶναι ἐνδεχόμενον ὅτι τοιοῦτόν τι ἦτο δυνατόν νὰ συμβῇ· διότι διὰ τοιαύτης παραδοχῆς δύνανται νὰ ἐρμηνευθοῦν πολλαὶ ἀπορίαι, κυρίως τὸ «ἀκτέριστον», ἡ διατάραξις καὶ ὁ μετατοπισμὸς ὀστῶν τινων, ὠρισμένως μιᾶς κνήμης καὶ ἐνὸς πήχεως, ἴσως ἤλοί τινες καὶ κλοιοὶ καὶ λείψανα ξύλων, ἐντὸς τοῦ τάφου εὑρεθέντα κατὰ Κεραμ. σελ. 11 καὶ 15.

Κατὰ ταῦτα ὁ Κεραμ., ὁ ὁποῖος μόνον εἰς τὰς ἀνασκαφὰς δὲν εἶναι ἀρχάριος, ὥφειλε νὰ μὴ ἀφήσῃ τὸν ἑαυτόν του νὰ παρασυρθῇ εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ στηριχθῇ ἐπὶ ἐργασίας νεωτέρου καὶ ἀπειροτέρου συναδέλφου του· ἅπαξ δὲ στηριχθεὶς ἐπ' αὐτῆς, ἔπρεπε νὰ προβάλλῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του ὅλα τὰ αὐστηρὰ ἐρωτήματα τῆς δυσπιστίας, καὶ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ σπεύσῃ νὰ ἐξαγάγῃ τόσον τεράστια συμπεράσματα, ὁποῖον εἶναι ἡ διάσεισις τῶν περὶ ἀποτυμπανισμοῦ παγκοίνως μέχρι τοῦδε ἀποδεδεγμένων, καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων· ἀφ' οὗ δὲ ἐγνώριζε (;) τὸν ἑαυτόν του πολὺ ἀπειρον, ὥς πρώτην φορὰν ἐπιβαίνοντα τῶν Πολιτικῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ Δικαίων, πῶς δὲν προσεπάθησε νὰ ἐνισχύσῃ μίαν ἀδυναμίαν του διὰ μιᾶς δυνάμεώς του;

Ἄλλ' ἔτι μᾶλλον, ἀφ' οὗ εἶδεν ὁ Κεραμ. ὅτι ὁ Πελεκ. ἐδημοσίευσεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ἐκτεταμένον ἔργον, περὶ τοῦ ἰδίου θέματος, ὥφειλε νὰ μᾶς εἴπῃ εἰς τίνα συμπεράσματα κατέληξεν ὁ τελευταῖος οὗτος, ποῖα ἐκ τούτων εὔρε καλῶς ἔχοντα αὐτός, ποῖα ἐσφαλμένα καὶ διατί.

Ἄν ἐπράττε τοῦτο, θὰ ἔβλεπεν, ἂν ὁ Πελεκ. ἐξετίμησε καλῶς τὰς ἀνασκαφάς, καὶ ἂν αὗται ἔδιδον ἀσφαλῆ τινὰ βάσιν πρὸς στήριξιν γενικωτέρων συμπερασμάτων. Ἐν ᾧ ὅμως θὰ εἶχε πεισθῇ βεβαίως ὁ

Κεραμ. ὅτι ὁ Πελεκ. «ἵππευσε ζεύξας Πηγάσου πτερόν», ἀφ' οὗ δὲν δέχεται τὴν τόσον ἄλλως τε τολμηρὰν γνώμην του, διατὶ δὲν περιορίσθη εἰς τινὰ πεζοτέραν καὶ μετριοφρονεστέραν διατύπωσιν, ἀλλ' ἐφιλοδόξησε καὶ αὐτὸς νὰ μεταρσιωθῇ, φθάνων αὐτοῦ τοῦ «οὐρανοῦ τὸν κύτταρον»;

Δὲν ἐφοβήθη ὁ Κεραμ. μήπως ὁ Πήγασός του μετεβάλλετο εἰς τὸν «Τρυγαίου κἀνθαρον» καί, «λαύραν» ὁσφρανθεῖς, θὰ τὸν κατεκρήμνιζεν οὕτως, ὥστε νὰ γίνῃ θέμα ἱεροτραγωδίας; Ἡδύνατο τοῦλάχιστον νὰ μιμηθῇ τὸν ἔχοντα περισσότερα ἐπὶ τῆς ἀνασκαφῆς ἐκείνης δικαιώματα Κουρουν., ὅστις περιορίσθη εἰς τὴν δημοσίευσιν «πεζοτάτων» ἐκθέσεων, ἐκτιμήσας προσηκόντως ἕως ποῦ ἔφθανε «τὸ πᾶπλωμά του».

Ἄλλ' ἅς δεχθῶμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ πολυανδρίου τούτου ἐτελέσθη ἀμέμπτως καὶ μετὰ πάσης προνοίας, ὑπὸ τε τοῦ Κουρουν. καὶ τοῦ Πελεκ., καὶ ὅτι οἱ νεκροὶ εὐρέθησαν διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ εἰδικοῦ ἀρχαιολόγου, παρθένοι καὶ ἄθικτοι, ὅπως οἱ πρῶτοι θάψαντες τοὺς εἶχον τοποθετήσῃ ἐκεῖ. Καὶ ἐρωτῶ: μὲ ποῖα στοιχεῖα θὰ τοὺς **χρονολογήσωμεν**, ἀφ' οὗ ἦσαν «ἀκτέριστοι»; ἔχει κἀμμίαν σοβαρότητα τὸ ὅτι εὐρέθησαν ἐντὸς ἀρχαίου νεκροταφείου; Εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἔθαιψαν, καὶ θάπτουν ἀκόμη καὶ σήμερον, ἐπὶ ἀρχαίων νεκροταφείων. Ἡ μήπως εἶναι σπανία ἡ εὗρεσις τάφων πασῶν τῶν ἐποχῶν ἀπὸ τοῦ 700 π. Χ., ἢ καὶ πρότερον, μέχρι πρὸ 100 ἐτῶν, ἢ καὶ ὕστερον, παρακειμένων ἢ ἐπαλλήλων; Ποῖος λοιπὸν, πλὴν τοῦ Πελεκ. καὶ Κεραμ., δύναται νὰ ἀποκλείσῃ σοβαρῶς ὅτι τὸ πολυάνδριον ὑπ' ἀριθ. 2 τοῦ Φαλήρου ἀνήκει εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους; ἢ εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς; ἢ εἰς τοὺς Φραγκικοὺς; ἢ ἀκόμη καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Τουρκικοὺς; Ἡ προχειροτάτη ὁμως ἐμπειρία δεικνύει ὅτι παραπλεύρως νεολιθικοῦ τάφου εὕρηται βυζαντινός, γεωμετρικοῦ ἱστορικός, μυκηναϊκοῦ νεώτερος κτλ., οὕτως ὥστε θὰ ἀπετέλῃ ἐσχάτην καὶ ἀσύγνωστον πλάνην τὸ νὰ χρονολογῇ τις ἐξ ἑνὸς ἢ περισσότερων τάφων καὶ ὅλους τοὺς παρακειμένους, ὡς ἀνήκοντας εἰς τὸ αὐτὸ χρονολογικὸν ὅριον, ἄνευ ἄλλων στοιχείων.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν μᾶς λείπουν τὰ κύρια στοιχεῖα τῆς ἀσφαλοῦς καὶ ἀναμφισβητήτου χρονολογήσεως τοῦ πολυανδρίου τούτου, τί θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς ἐκεῖνον, ὅστις θὰ μᾶς εἴπῃ ὅτι ἀεροβατοῦμεν, αὐτοσχεδιάζομεν, ἢ καὶ παραπαίομεν; Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν εὐρεθοῦν ἀκτέριστοι ἐν γένει τάφοι, μὴ παρουσιάζοντες τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν, ἐγκαταλείπονται, καὶ δὲν γίνεται περὶ αὐτῶν οὐδεὶς λόγος· ἂν ὁμως εὐρεθέντες, παρου-

σιάσουν ἀπροσδόκητόν τι καὶ δυσερμήνευτον καὶ ὅλως πρωτοφανές, πρέπει «σώνει καὶ καλὰ» νὰ προσαρμόσωμεν τὸ τοιοῦτον εἰς τὸ πλεόν ἀκατάλληλον, ἀπίθανον καὶ ἀσυμβίβαστον πλευρὸν τῆς Ἱστορίας, ἢ μᾶλλον, ὥς πράττει ὁ Κεραμ., νὰ τὸ ἐκσφενδονίσωμεν πρὸς αὐτὴν ἐν εἶδει βορβόρου καὶ ἀσβόλης ῥιπτομένων εἰς καθαρὸν μέχρι τοῦδε καὶ λευκὸν ἱμάτιον ;

Ἐὰν π. χ. ἰσχυρισθῇ τις, ὠρισμένως ἐγώ, καὶ μάλιστα ὑπευθύνως, ῥίπτων ἀπλοῖν βλέμμα εἰς τὰς φωτογραφίας μόνον, ὅτι οἱ νεκροὶ οὗτοι τοῦ ἐν λόγῳ ὑπ' ἀριθ. 2 πολυανδρίου τοῦ Φαλήρου, οἱ ἀλυσόδετοι, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εἰμὴ **χριστιανοί**, σταυρωθέντες ὑπὸ τινος Ῥωμαϊκῆς φρουρᾶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν **διωγμῶν**, καὶ διὰ τινὰ λόγον ἐκεῖ ἐγκαταλειφθέντες ὑπ' αὐτῆς, ἵνα ταφῶσιν ὑπὸ τῶν οἰκείων των, ἢ ἄλλων ἀνθρώπων, ταφέντες δὲ ὑπ' αὐτῶν ὥς **μάρτυρες** ἴσως, δὲν ἐρμηνεύω τὸ ζήτημα ὀρθότερον τοῦ Πελεκ. καὶ Κεραμ. ; Τοὺς προκαλῶ μάλιστα, ὥς καὶ πάντα ἄλλον, νὰ μοῦ παρατάξουν τὰ ἐπιχειρήματά των, ὅτι δὲν εὐρίσκεται πλησιέστερον πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἢ πρόχειρος αὕτη γνώμη μου, ἀπὸ τὴν ἰδικήν των ἐκδοχήν.

Εἶναι ἐπαρκῆ, νομίζω, ταῦτα, ἵνα λάβῃ τις σαφεῇ ἰδέαν περὶ τοῦ πῶς γνωρίζει νὰ ἐκτιμᾷ ἀνασκαφὰς ὁ Κεραμ., καὶ ἵνα κρίνῃ πᾶς περὶ τῆς σοβαρότητος τῶν ἐξ αὐτῶν ἢ ἄλλων μνημείων ἐξαγομένων ὑπ' αὐτοῦ συμπερασμάτων.

Δ.— Μέθοδος ἐρεῦνης τοῦ Ἀττικοῦ Ποινικοῦ Δικαίου

Ἀφ' οὗ ἀπεδείχθη, ἐπαρκῶς νομίζω, ὅτι ὁ Ἀ. Δ. Κεραμόπουλος ἀπέτυχεν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀνασκαφῶν, ἔτι δὲ μᾶλλον εἰς τὴν διάταξιν καὶ οἰκονομίαν τῆς ὕλης, καὶ εἰς σὺτὴν ἀκόμη τὴν ἐκλογὴν καὶ διατύπωσιν τοῦ τίτλου, ὅς ἴδωμεν ὁποῖός τις ἐμφανίζεται περὶ τὴν γνῶσιν τῶν Πολιτικῶν ἐν γένει Ἀρχαιοτήτων καὶ τῶν στοιχειωδῶν λεπτομερειῶν αὐτῶν τε καὶ τοῦ Ἀττικοῦ Δικαίου. Τὸ νὰ καταδείξω ὅλα τὰ σφάλματα τοῦ Κεραμ. εἶναι τὸ ἴδιον, ὥς ἐὰν ἐπεχείρουν νὰ γράψω νέαν πραγματείαν· θὰ περιορισθῶ λοιπὸν εἰς ὀλίγα, ἀναγράφων ταυτοχρόνως καὶ τὴν μέθοδόν μου, παραπλησίως πρὸς τὴν ὁποίαν φρονῶ ὅτι εἶναι ἐπιστημονικῶς εὐλογον καὶ χρήσιμον νὰ ἐξετάζωνται καὶ ἐρευνῶνται τὰ τοιαῦτα ζητήματα, ὑπὸ τῶν εἰλικρινῶς ἐπιθυμούντων νὰ δώσουν ἀληθεῖς συμβολὰς εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Ἀττικοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ἡ μέθοδος αὕτη δύναται κατ' ἀνάλογον τρόπον νὰ ἐπεκταθῇ, ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὴν ἐρευναν παντὸς ἄλλου ζητήματος, ἀναφερομένου εἰς τὸ Ἀττικὸν ἢ τὸ Ἑλληνικὸν ἐν γένει Δίκαιον.

1). — Καθορισμός τῶν ἐγκλημάτων

Ὁ Κεραμ., ἀξιῶν ὅτι ἀσχολεῖται εἰς τὸ Ἀττικὸν Ποινικὸν Δίκαιον, καὶ φιλοδοξῶν νὰ γράψῃ περὶ θανατικῶν ἐκτελέσεων, ἔπρεπεν ἐν πρώτοις νὰ εὔρῃ καὶ ἀπαριθμήσῃ τὰ ἐγκλήματα, περὶ τῶν ὁποίων οἱ νόμοι κατὰ καιροὺς κατελόγιζον τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου ὡς μόνον ἢ ὡς ἀνώτατον ὅριον· ταῦτα, ὡς καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν τύπων καὶ τῶν διαφορῶν τῶν ἐγκλήσεων, αἱ «προορήσεις—προαγορεύσεις—ἐπισκήψεις—ἀπογραφὰι—διωμοσίαι κτλ.», τὸ «τιμητὸν—ἀτίμητον τοῦ ἀγῶνος» ἐκάστου καὶ τὸ στάδιον τῆς ἀνακρίσεως, ὥφειλεν ἢ νὰ τὰ ἀναφέρῃ, ἢ τοῦλάχιστον νὰ τὰ γνωρίζῃ· καὶ ἀναφέρει μὲν τινὰ ἐγκλήματα, περὶ τῶν ὁποίων ἦτο θάνατος ἢ «ζημία», ἀλλ' ἐντελῶς τυχαίως καὶ παρεμπιπτόντως, περὶ δὲ τοῦ «τιμητοῦ—ἀτιμήτου—τιμήματος—ἀντιτιμᾶσθαι—προστιμήματος» τίνα ἰδέαν ἔχει ὁ Κεραμ., ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἐν σελ. 83 λεγομένων του, ὅτι «τὸ βάραθρον εἶναι **προστίμημα μόνιμον** εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ **ἀποτυμπανισμοῦ** καὶ **μόνην** ταύτην»· ὅτι τελείως αὐτοσχεδιάζει, λέγων ταῦτα ὁ Κεραμ., ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι, ἂν τοῦτο ἦτο **μόνιμον**, δὲν θὰ ἦτο προστίμημα· ἀλλ' ἀναιρεῖ τὴν ἐδῶ γνώμην του ὁ ἴδιος ὁ Κεραμ. ἐν σελ. 99, λέγων ὅτι «ἡ διὰ τῆς ἐμβολῆς εἰς τὸ βάραθρον ἀταφία ἦτο **οἶονεὶ προστίμημα**»· ὥστε ἐδῶ δὲν εἶναι «**μόνιμον**», ἀλλὰ «**οἶονεὶ**»· ἐν δὲ σελ. 102 λέγει «τοῦτο (=τὸ ὅτι δὲν ἔμειναν ἀταφοὶ οἱ 17 νεκροὶ) δηλοῖ ὅτι ὁ περὶ ἀταφίας **νόμος, νύοθετῶν** καὶ τὴν ἀνηλεεστάτην πρὸς τοὺς καταδίκους διαγωγὴν, ἣν οἱ **πανάρχαιοι χρόνοι** ἐτήρουν ὡς ἱκανὴν ἴσως κατὰ τῶν ἀλαστόρων **ἄμυναν**, εἶναι **νεώτερος** τοῦ πολυανδρίου, ἢ ὅτι τὸ **κακούργημα**, δι' ὃ κατεδικάσθησαν οἱ 17 κακούργοι, **δὲν προσετιμᾶτο δι' ἀταφίας** ἢ—ὅπερ **ταῦτόν** τῷ πρώτῳ—ὅτι **πάλαι ποτὲ** κτλ. κτλ.»· ἂν καταλαβαίνομεν τίποτε ἀπὸ τὸν ὁρμαθὸν αὐτὸν τῶν ἱστορικοποινικολογικῶν φράσεών σου, Κεραμόπουλλε, μάρτυς μου ὁ Πτωχοπρόδρομος, ὁ ὁποῖος, ἂν τυχὸν ἐπεχίρει νὰ συγγράψῃ συμβολὴν ἀρχαιολογικὴν κτλ. κτλ., θὰ τὴν κατήρτιζεν πιθανώτατα περισσότερον εὐνόητον τῆς ἰδικῆς σου, δοθέντος ὅτι ὅπωςδήποτε κατανοοῦμεν πόσῃ σοφίαν περιέχει ὁ στίχος τοῦ **Ἐμμανουὴλ παμβασιλεῦ παρὰ σαράντα πέντε**! Ποῦ εὔρες αὐτὸν τὸν **νόμον** περὶ ἀταφίας, τὴν **νύοθεσίαν** του, τὴν **νεότητά** του καὶ ὅλα τὰ ἄλλα παταγώδη παρεπόμενά του; μήπως «**τοῖς ἀλαθῆτοις λογισμοῖς καὶ Τζετζικαῖς ἐρεύναις, ἐν αἵσπερ ἡ ἀλήθεια ἐκ χάους ἀνατρέχει**»; ἢ μήπως εἰς τὴν πατρίδα σου τὸ Μπλάτσι—ὄχι Βλάτσην—, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς ἐθεώρησες ὑποχρέους νὰ μάθωμεν (σελ. 53 σημ. 2) τί εἶδες «παῖς

ὄν» καὶ πότε τὴν ἐπεσκέφθης, ὥς καὶ τὸ ποῦ ἐφρονεύθη «**κακοποιός** τις ληστής»; (ὑπάρχουν ἄρα γε ἐκεῖ καὶ «**ἀγαθοποιοὶ**» λησταί»);

2).— Αἶ φονικαὶ δίκαι καὶ ὁ Δράκων

Ἡ εὐκολία, μὲ τὴν ὁποίαν ὀμιλεῖ περὶ τούτων καὶ τῶν συναφῶν ὁ Κεραμ., π. γ. σελ. 106 «ὅτι δὲ οἱ **νόμοι** τοῦ Δράκοντος **οἱ φονικοὶ διετηρήθησαν** καὶ μέχρι τοῦ τέλους τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας» καὶ σελ. 51 «ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις, οὓς κατὰ τὸ **πρότυπον** τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας—**ἀμειαβλήτου ἐν τοῖς φονικοῖς νόμοις** ἀπὸ τοῦ Δράκοντος—εἰσηγεῖται κτλ.», ἀποδεικνύει ὅτι ὁ νέος οὗτος ποινικολόγος πολὺ ὀλίγον ἐφρόντισε νὰ προσανατολισθῇ, ἔστω καὶ προχείρως, εἰς τὰ τοιαῦτα ζητήματα, καὶ νὰ μάθῃ τὰς διαφορὰς τῶν περὶ ἀνθρωποκτονίας ἀντιλήψεων τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει ἀπὸ τὰς τῶν νεωτέρων, τὸν λόγον αὐτῶν, τὰς αἰτίας τῆς διατηρήσεως τῶν παλαιῶν νόμων καὶ τὰ συναφῇ. Ἄν ἡσχολεῖτο εἰς ταῦτα ὁ Κεραμ. «ὀλίγον, βαθύτερον, θὰ ἐμάνθανε πρῶτον τὰ στοιχειώδη, ὅτι λέγονται **περὶ τῶν φονικῶν** (ὄχι φονικοὶ) **θεσμοὶ** (ὄχι **νόμοι**) τοῦ Δράκοντος, καὶ ὅτι δὲν διετηρήθησαν ὅλοι οἱ θεσμοί, ὅπως νομίζει, καὶ ὅτι ἡ Ἀθηναίων Πολιτεία **δὲν ὑπῆρξεν** «ἀμετάβλητος ἐν τοῖς φονικοῖς νόμοις» καὶ ὅτι ὁ Πλάτων **δὲν εἰσηγεῖται** τοὺς Νόμους τοῦ κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας παντοῦ καὶ πάντοτε, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ.

Αἶ δὲ γενικότητες, τὰς ὁποίας ἀναφέρει ὁ Κεραμ. μὲ «δημοσιογραφικὴν» ἐνημερότητα καὶ «λογογραφικὴν» ἐμβρίθειαν περὶ τῆς χαλεπότητος τῶν νόμων τοῦ Δράκοντος, καὶ τὰ ἀνάλατα λογοπαίγνια γραμματικῶν τινων, ὅτι αὐτοὶ δὲν ἦσαν νόμοι ἀνθρώπου ἀλλὰ «δράκοντος», ἔχουν πέρασιν μόνον εἰς ἀνευθύνους διαλέξεις καὶ ἴσως εἰς ἐχειρίδια, προωρισμένα διὰ μαθητάς. Ἄν ὀλίγον διηρεύνα αὐτὰ ὁ Κεραμ., πολὺ πιθανὸν εἶναι ὅτι θὰ ἐπεφυλάσσετο νὰ γράψῃ ταῦτα, ἐκ φόβου μήπως σύκοφαντῇ καὶ τὸν Δράκοντα, τοιαῦτα λέγων καὶ παραδεχόμενος· διότι ὁ Δράκων ἀκριβῶς περὶ τὰ φονικὰ **δὲν ὑπῆρξεν αὐστηρός**, ἀλλὰ σοφὸς **θεσμο(νομο)θέτης**· διὰ νὰ καταλήξῃ ὅμως εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο ὁ Κεραμ., ἔπρεπε νὰ παρακολουθήσῃ καὶ νὰ μελετήσῃ τὸ ζήτημα τοῦ φόνου ἀπὸ τῆς ἡρωϊκῆς περιόδου· τότε θὰ ἔβλεπε πόσον δυσβάστακτον φορτίον θέτει κἀνεῖς εἰς τοὺς ὤμους του, διατεινόμενος καὶ ἐπιχειρῶν νὰ γράψῃ **Ἱστορίαν** Ποινικοῦ Δικαίου, ἢ συμβολὴν εἰς αὐτό· θὰ ἐχρειάζετο, ὑποθέτω, μόνον διὰ τὴν διαφώτισιν τοῦ ζητηματίου τούτου ἐργασίαν ἐνὸς ἔτους τοῦλάχιστον.

3). — Ἀρμοδιότης καὶ ἡγεμονία τῶν διὰ τὰς φονικὰς
δίκας καὶ τὰς ἐχούσας ζημίαν θάνατον δικαστηρίων

Περὶ δὲ τῶν δικαζόντων τὰς φονικὰς δίκας δικαστηρίων, ἀποδει-
κνύεται ὁ Κεραμ. ὅτι δὲν ἔχει οὐδὲ τὰς στοιχειωδῶς σαφεῖς γνώσεις,
ἀλλ' ὅποιας θὰ ἀπῆτει τις παρὰ ὑποψηφίου διδάκτορος φιλολογίας: ἡ ἐξ
Ἀρείου Πάγου Βουλῆ, τὴν ὁποίαν ἄλλως τε ὀνομάζει ἐσφαλμένως
«Ἀρειον Πάγον», τὸ Δελφίνιον, τὸ Παλλάδιον καὶ τὸ Παράβυστον,
ὡς δικαστήρια, ἀναφέρονται ἅπασι καὶ ἐσφαλμένως ὑπ' αὐτοῦ σελ.
107 καὶ 73 διὰ τῶν ἐξῆς κατὰ τὸ πλεῖστον ἀκαταλήπτων, δι' ἐμὲ τοῦ-
λάχιστον, φράσεων: «ὁ ἀποτυμπανισμὸς **θὰ εἶχε** πολὺ συντελέσει πρὸς
κατηγορίαν τῆς **συγκεχυμένως** δρακοντείου χαλεπότητος **τῶν τιμω-**
ριῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἀντιπαραβαλλομένων κατὰ τοὺς **φωτεινοὺς**
τῆς ἱστορίας χρόνους πρὸς τὴν **φιλάνθρωπον δρᾶσιν** τοῦ Παλλαδίου
καὶ τοῦ Δελφινίου».

Ὡς φαίνεται ἐκ τούτων, ὁ Κεραμ. ἔχει τὴν ἀντίληψιν ὅτι ὁ «Ἀρειος
Πάγος» ἐτιμῶρει **αὐστηρῶς**, τὰ δὲ ἄλλα δικαστήρια **φιλανθρώπως**.
ἀλλὰ τὰ δικαστήρια ταῦτα εἶχον ἁρμοδιότητα ἐπὶ ὠρισμένου εἴδους φο-
νικῶν δικῶν καὶ ἐπὶ ὠρισμένου εἴδους δραστῶν, ἐμψύχων ἢ ἀψύχων,
ὡς καὶ ἄλλα δικαστήρια, τακτικά ἢ ἑκτακτα, τὰ ὅποια ἀγνοεῖ ὁ Κεραμ.:
εἶναι τὸ ἴδιον, ὡς εἰς μᾶς ἔλεγεν ὁ ποινικολόγος οὗτος, ὅτι σήμερον
ἐν Κακουργιοδικεῖον ἢ Στρατοδικεῖον, τιμωροῦν φόνον ἢ βαρὺ τραῦμα
ἐκ προμελέτης, ἢ βιαιοπραγίαν κατ' ἀνώτερου ἐν ὑπηρεσίᾳ ἢ διὰ λόγους
ὑπηρεσίας, **διαφόρως** ἄλλου ὁμοίου δικαστηρίου, τιμωροῦντος φόνον
ἢ τραῦμα ἐξ ἀμελείας ἢ ὁμοίαν βιαιοπραγίαν ἐκτὸς ὑπηρεσίας, τιμωρεῖ
τὸ μὲν πρῶτον **δρακοντείως**, τὸ δὲ δεύτερον **φιλανθρώπως**, καὶ ὅτι
ἐκεῖνο μὲν ἀνήκει εἰς τοὺς **σκοτεινοὺς** τῆς ἱστορίας χρόνους, τοῦτο δὲ
εἰς τοὺς **φωτεινοὺς**!

Εἶναι εὐτύχημα ὅτι ὁ Κεραμ. ἀγνοεῖ τελείως τὰ τῆς ἁρμοδιότητος
καὶ ἡγεμονίας τῶν δικαστηρίων, τῶν δικαζόντων τὰς φονικὰς δίκας, καὶ
δὲν ἀναφέρει οὐδὲ καὶ τὴν λέξιν ταύτην εἰς τὴν ἱστοριοποινικολογίαν
του· διὰ τοῦτο τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα σελ. 43 καὶ 45 ἔχουν τὰ ἐλαφρυν-
τικά των εἰς τὸν ὑπότινος «χαλεποῦ» καὶ «δρακοντείου» κριτοῦ χαρα-
κτηρισμὸν των ὡς κολοσσιαίων μωριῶν· λέγει δηλ. ὁ Κεραμ. «νομίζω
εὐλογον νὰ δεχθῶ ὅτι οἱ 17 νεκροὶ τοῦ Φαλήρου εἶναι **λησταί** τινες, **πειρα-**
ταί, καταποντισταί, ἀνδραποδισταί θαλάσσιοι (!), συλληφθέντες **αἰχμά-**
λωτοι κτλ.», καὶ ὅτι «ἡ πειρατεία **συνδεομένη** τοῦλάχιστον καὶ πρὸς **κλο-**
πὴν καὶ πρὸς **ἀνδραποδισμόν**, καὶ πρὸς **φόνον**, ἦτο κακούργημα, καθ'

οὐ ἡσκεῖτο καὶ (!) ἀπαγωγή, **ἀδιάφορον** πρὸς ποῖον **ἄρχοντα** κατὰ τοὺς διαφόρους χρόνους· ἀλλὰ τῇ ἀπαγωγῇ ἐπηκολούθει **πάντοτε** θάνατος, ἂν ὁ ἀπαγόμενος συνελαμβάνετο **ἐπ' αὐτοφώρῳ** ἢ ὡμολόγει τὴν τοιαύτην διὰ **βίας** καὶ **πανουργίας** πράξιν αὐτοῦ κτλ. κτλ.».

Τὰ ποινικολογικὰ αὐτὰ τοῦ Κεραμ. ἔχουν τόσην σχέσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν πραγματικότητα, ὅσην θὰ εἶχε πρὸς τὴν γραμματικὴν ἢ κατωτέρω ἐπιγραφή, συντασσομένη ὑπὸ τοῦ Κεραμ. καὶ σοβαρῶς ὑποστηριζομένη ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι εἶναι ἄμεμπτος: **Λαχανωποληων υἱ πεικοληα**. Διὰ νὰ ἐννοήσῃ δέ τις τὴν ἀνυπέρβλητον νομικὴν σύγχυσιν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν τὰ ὑπὸ Κεραμ. ὡς ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα, ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν ἐγκλημάτων, τὴν ἁρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων, τὰς ποινάς, τὴν ἀπαγωγὴν κτλ. κτλ., τὰ μεταφέρω εἰς τὴν σημερινὴν ἀντίληψιν ὑπὸ τύπον δύο δικαστικῶν Κεραμοπούλλειων ἀποφάσεων, τῶν ἑξῆς: 1) «ὁ στρατιώτης Α, ληστεύσας τὸν λοχαγὸν Β εἰς τὰς προφυλακάς τοῦ Μετώπου, κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδικείου Κομοτίνης εἰς 5 δραχμῶν πρόστιμον, **συνδεθείσης** τῆς πράξεώς του πρὸς ἀπόπειραν λωποδυσίας». — 2) «ὁ γαλακτοπώλης Γ, συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου Εἰσαγγελέως Ἐφετῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ νὰ ῥίπτῃ νερὸ εἰς τὸ πρὸς πώλησιν γάλα του, κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰς θάνατον, **συνδεθείσης** τῆς πράξεώς του πρὸς δηλητηρίασιν».

4).— Διαδικασία τῶν φονικῶν

Ὁ Κεραμ. ῥίπτει σελ 35 τὴν φράσιν «**ἡ διαδικασία** τοῦ ἀποτυμπανισμοῦ κατ' Ἀριστοφάνη» καὶ μένει κατενθουσιασμένος, διότι μετεχειρίσθη λέξιν τῆς «μόδας» καὶ δικανικῶς σοβαράν, ἐμπνέουσαν τὸν θαυμασμόν· τὸ εἶδος ὅμως τῆς ἐπιτυχίας του συμπεραίνει τις ἐκ τῶν ἑξῆς: ἂν τυχὸν σήμερον εἰς τῶν κωμωδιογράφων μας, π. χ. ὁ Ξενόπουλος, ὁ Μωραϊτίνης, ὁ Δεληκατερίνης κλ. ἔγραφον εἰς κωμωδίας τῶν εἰδός τι παιγνιώδους διακωμωδήσεως διαδικασίας ἐν Πταισματοδικείῳ, νεώτερός τις Κεραμοπούλλειος ἱστορικοποινικολόγος θὰ ἐξῆγεν ἐκ τούτων καὶ μόνων τὴν περὶ τοῦ σχετικοῦ ἐγκλήματος ἐπίσημον δικονομίαν εἰς ὅλας τῆς τὰς λεπτομερείας, γράφων «**ἡ διαδικασία** τῆς λωποδυσίας κατὰ Ξενόπουλον κτλ.», ἢ μᾶλλον «**ἡ διαδικασία** τῆς ἱεροσυλίας κατὰ Ξεν.», δοθέντος ὅτι ὁ ἐξαγόμενος ὑπὸ τοῦ Κεραμ. ἐκ τοῦ Ἀριστοφάνους ἀποτυμπανισμὸς εἶναι ἰδικῆς του (=τοῦ Κεραμ.) ἐφευρέσεως.

Ἐν πρώτοις ὁ Κεραμ., ἀγνοεῖ τὴν σημασίαν τοῦ ὅρου «**διαδικασία** προδικασία» ἐπὶ τῶν φονικῶν, τὸ δὲ περιεργότερον θεωρεῖ τὴν **ἀπα-**

ωγήν καὶ ἐφήγησιν ὡς στοιχεῖα διαδικασίας, καὶ μάλιστα τοῦ ἀπο-
 τυμπανισμοῦ, καὶ τούτου κατ' Ἀριστοφάνη! Τόσον δὲ βέβαιος εἶναι
 τι βαθύτατα κατενόησε τὸν κωμικόν, καὶ ἀσφαλέστατα ἐξήγαγεν ἐξ
 αὐτοῦ, μὲ τὸ μικροσκόπιον ἀκόμη, τὴν «διαδικασίαν», ὥστε τὴν περι-
 ράφει σελ. 35—36 ζωηρότατα ὡς ἑξῆς: «αἱ γυναῖκες συλλαβοῦσαι τὸν
 Ἰννησίλοχον ἐπ' αὐτοφώρῳ πράττουσιν, ὡς θὰ ἔπραττε πᾶς Ἀθη-
 αῖος πολίτης: μὴ δυνάμεναι ἢ μὴ θέλδουσαι νὰ ἀπαγάγωσιν αὐταὶ
 τὸν ἀσεβῆ, ἐφηγοῦνται τοῖς πρυτάνεσιν· ὁ πρύτανις εὐρεθεὶς πρὸ
 καθαρᾶς καί, μετὰ γενομένην σωματικὴν ἔρευναν, ἀναμφισβητήτου
 ὑπὸ τοῦ διαπράξαντος ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀσεβείας, περὶ ἧς σαφῶς
 προέβλεπον οἱ νόμοι καὶ δὲν ἀπητεῖτο δικαστικὴ ἐκτίμησις τῆς ποινῆς,
 δίδει ἀπλῶς τῷ τοξότῃ διαταγὴν πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ὠρισμένης
 ὑπὸ τοῦ νόμου θανατικῆς ποινῆς».

Τὴν πραγματικὴν σημασίαν τοῦ νομικοῦ τούτου κυκεῶνος κατανοεῖ
 τις, εἰάν λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν μεταφοράν της: συμφώνως πρὸς τὴν Κε-
 ραμοπούλλειον «διαδικασίαν» ὁ Ἄνυτος, ὁ Μέλητος καὶ ὁ Λύκων ἦσαν
 ἡλίθιοι, μὴ καλέσαντες τοὺς πρυτάνεις, ἢ μὴ συλλαβόντες οἱ ἴδιοι τὸν
 γηραιὸν Σωκράτην ἐν τινι κουρείῳ, ὅπου ὤμίλει, καὶ μὴ μετακομίσαν-
 τες αὐτόν, τρεῖς αὐτοὶ ἐναντίον ἐνός, εἰς τὸν πρύτανιν, ἵνα δώσῃ οὗτος
 διαταγὴν εἰς τὸν τοξότην νὰ ἀποτυμπανίσῃ τὸν Σωκράτην «ἐδ' ἐκεῖ»
 ἐπὶ τόπου, ἀλλὰ κοπιάσαντες τόσον μὲ γραφὰς καὶ κατηγορίας καὶ ἀπο-
 λογίας· οἱ δυστυχεῖς ὅμως οὗτοι εἶναι ἄξιοι συγγνώμης, εἰάν λάβωμεν
 ὑπ' ὄψιν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶχον τὸ εὐτύχημα νὰ μελετήσουν καὶ
 μιμηθοῦν τὴν «συμβολὴν» τοῦ Κεραμ., ἔνεκα καιρικῶν λόγων.

Ἀκόμη καλύτερον ὅμως ἐννοεῖ τις τὰ ἀθρόοτα ταῦτα αὐτοσχεδιά-
 σματα τοῦ Κεραμ., ἐκ τῆς ἑξῆς ἀναπαραστάσεως πρὸς τὴν σημερινήν
 μας ἀντίληψιν· ἰδοὺ ἡ Κεραμοπούλλειος περιγραφὴ: «ἡ διαδικασία
 βιασμοῦ μετὰ φόνου γίνεται σήμερον ἐν Ἑλλάδι ὡς ἑξῆς: συλλαμβά-
 νεται ὁ ἔνοχος ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου· ἂν οὗτος ἀδυνατῇ, ἢ δὲν θέλῃ
 νὰ τὸν συλλάβῃ, ὑποδεικνύει αὐτὸν εἰς τοὺς ἀρμοδίους· εἰς μοίραρχος
 τῆς καταδιώξεως, συνοδευόμενος ὑφ' ἐνός χωροφύλακος, συλλαμβάνει
 τὸν ἔνοχον καί, μετὰ σωματικὴν ἔρευναν περὶ τοῦ γένους του, εὐρεθεὶς
 πρὸ ἀναμφισβητήτου, ὡς ἰδὼν καὶ ἐξετάσας τὸ πτώμα, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 ἐνοχῆς του, περὶ τῆς ὁποίας σαφῶς προβλέπουν οἱ νόμοι θανατικὴν
 ποινήν, δίδει ἀπλῶς διαταγὴν εἰς τὸν χωροφύλακα νὰ τὸν καρατομήσῃ,
 καὶ ὁ χωροφύλαξ ἀμέσως τὸν καρατομεῖ!»! Ἄς μὴ νομίσῃ τις ὅτι ἡ
 παρομοίωσις περιέχει ὑπερβολὴν τινα· ἄλλως τε μία ἀντιπαραβολὴ πρὸς
 τὰ τοῦ Κεραμ. ἀρκεῖ πρὸς ἐξέλεγχιν.

5).— Τρόποι θανατικῶν ἐκτελέσεων

Κυρίως μόνον εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀνήκει ἡ πραγματεία τοῦ Κεραμ., ὁ ὁποῖος διατυπώνει τὴν θεωρίαν του ὡς ἐξῆς σελ. 34 : «τὸ θανατικὸν ὄργανον, τὸ **τύμπανον**, ἐπειδὴ ἦτο **σανὶς**, ἔλαβε καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα **ξύλον**, διότι **ἦτο ξύλον** ! »· ἡ λογικὴ αὕτη εἶναι βεβαίως ἀκαταμάχητος· καλὰ ποὺ δὲν ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα «σιδηρόξύλον», ἀφ' οὗ εἶχε καὶ ἥλους καὶ κλοιοὺς κατὰ τὸν Κεραμ. Τοῦ εἵπομεν ὅμως ἀνωτέρω ὅτι τὸ μὲν **τύμπανον** (ὄχι τύμπανον) ἦτο ὄργανον θανατικῆς **ἐκτελέσεως**, τὸ δὲ ξύλον ἦτο ὄργανον προληπτικὸν **ἀποδράσεως**· τοῦτο εἶναι ἤδη γνωστόν· ἡ δὲ **σανὶς** δὲν ἦτο τύμπανον οὔτε ξύλον.

Ἐν ᾧ λοιπὸν ταῦτα εἶναι **παγκοίνως** γνωστὰ καὶ ἀναμφισβήτητα, ὁ Κεραμ. δὲν ἀρκεῖται εἰς τὸν αὐθαίρετον ταυτισμὸν των, ἀλλ' ἀναιρεῖ καὶ πάντα τὰ περὶ τούτων **ὁμοφώνως** παραδεδεγμένα, καὶ διακηρύττει μάλιστα ἀναφανδὸν τὴν τοιαύτην ἀναίρεσίν του, λέγων περαιτέρω : «**οὕτω** ποριζόμεθα τὴν **ἀληθῆ** εἰκόνα τοῦ τυμπάνου, ὡς θανατικοῦ ὄργανου ἐν Ἀθήναις καὶ τοῦ ἀποτυμπανισμοῦ ὡς νομίμου θανατικῆς ἐνταῦθα ποινῆς. Ἀμφοτέρων ἡ εἰκὼν διετέλει **ἀσαφῆς** μετὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἡσκεῖτο καὶ καθ' οὓς μνημονεύεται ὑπ' ἀνδρῶν **εἰδότων**· οἱ δὲ **λεξικογράφοι** καὶ οἱ **σημερινοὶ** ἐρευνηταὶ **πάντες** ἐδέχθησαν τὸ τύμπανον ἴσον πρὸς **σκύταλον** ἢ **ρόπαλον**, δι' οὗ παιόμενος ὁ κατάδικος ἐθανατοῦτο». Δὲν ἔπεισαν λοιπὸν τὸν Κεραμ. οὔτε οἱ ἀρχαῖοι **εἰδότες**, οἱ μέγιστοι τῶν κλασικῶν συγγραφέων, οὔτε οἱ **γραμματικοί**, οὔτε **πάντες** οἱ σημερινοὶ ἐρευνηταί. Μὲ ποῖον δὲ θάρος καὶ μὲ τίνα ὄπλα ἐξεκίνησεν ὁ Κεραμ. διὰ νὰ πολεμήσῃ ὅλους τοὺς ἀνωτέρω, ποίας δὲ ποιότητος ἦσαν ἀμφοτέρω καὶ τί εἶδους νίκην ἐνόμισεν ὅτι κατήγαγε κατὰ τούτων, μανθάνει τις, ἂν μεταβῇ εἰς λαϊκὸν θέατρον καὶ παρακολουθήσῃ τὴν παράστασιν, ὅπου ὁ Καραγκιόζης κατορθώνει μὲ ἓνα «σουγιᾶν» νὰ φονεύσῃ Δερβέναγαν ἢ Βελῆ-Γκέκαν, ὀλόκληρον φρουράν, πασσᾶδες, Βεζύρην κλ., νὰ ἐκπορθήσῃ τὸ Σεράγιον, καὶ νὰ κατακτήσῃ ὀλόκληρον τὴν Ἀρβανιτιὰν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Αὕτη τοῦλάχιστον ἡ Λαογραφία τίποτε δὲν ἐδίδαξε τὸν Κεραμ.; ἢ μήπως ἀπαξιώνει νὰ τὴν παρακολουθῇ καὶ εἰς τὰς ζωντανάς της ἐκδηλώσεις, ὄχι μόνον εἰς τὰ βιβλία;

6).— Τόποι θανατικῶν ἐκτελέσεων

Καὶ τοῦ θέματος τούτου ἡ ἐξέτασις ἀποτελεῖ ἐν τῶν κεφαλαιωδῶν θεμάτων τῆς συγγραφῆς τοῦ Κεραμ. διὸ καὶ λέγει ἐν σελ. 39 : «κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἠύρομεν **τρεῖς** τόπους, ἐν οἷς ἐξετελοῦντο εἴτε ἐξετελέσθησαν εἴτε **ἦτο δυνατόν** νὰ ἐκτελεσθῶσιν ἀποτυμπανισμοί, ἓνα μὲν **βέ-**

βαιον, δύο δὲ **μετεώρους** ἀκόμη ἐνταῦθα. Ὁ βέβαιος εἶναι τὸ **ἀνδροκτονεῖον**. Διὰ τὴν λάβην τις πλήρη καὶ ἀσφαλῆ γνῶσιν τῆς ποιότητος τῶν πραγματειῶν καὶ τῶν συμπερασμάτων τοῦ Κεραμ, θὰ ἔρκει καὶ μόνη ἡ γνώμη του αὕτη.

Τὸ πασίγνωστον **βάρανθρον** ἢ **ὄρυγμα** δὲν τοῦ ἀρέσει τοῦ Κεραμ. καὶ δὲν τὸν ἐπαρκεῖ, διότι καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ γυμνασίου εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἠξεύρουν, ὥς ἀναφερόμενον ὑπ' ἀρχαίων συγγραφέων, διδασκόμενων εἰς τὰ γυμνάσια, καὶ ὥς ἐρμηνευόμενον ὑπὸ τῶν ἐκεῖ καθηγητῶν, οἱ ὅποιοι πιθανώτατα διεφώτισαν καὶ τὸν Κεραμ. περὶ τούτου, ὅταν ἦτο μαθητῆς, ὥς ἔπραξαν δι' ἐμὲ καὶ πλείστους ἄλλους. Τραπεῖς λοιπὸν ὑπερηφάνως ὁ Κεραμ. ἐπὶ τὰ μυστηριώδη καὶ ἀπόκρυφα, ἠλίευσε τὸ **ἀνδροκτονεῖον**· πόθεν δέ; ἔκ τινος ἀρχαίου γραμματικοῦ τῶν Ἀνεκδότων τοῦ Βεκκήρου. Τί λέγει ὅμως ὁ εὐτυχῆς οὗτος γραμματικός; Ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «**Λέγοιτο δ' ἂν ἀνδροκτονεῖα** καὶ τὰ τῶν δημίων ἐνδικοιτήματα».

Δὲν ὑπάρχει βέβαια ἀνάγκη νὰ ὀρίσω τὴν διαφορὰν τοῦ «**λέγοιτο**» ἀπὸ τοῦ «**λέγεται**»· μόνον μικρὰν ἀναπαράστασιν θὰ κάμω: δημοσιογράφος τις, ὥς περιοδεύων ἀνταποκριτῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἐδημοσίευσεν εἰς περιγραφὴν τοῦ Ναυπλίου καὶ τὰ ἑξῆς: «Τὸ **Παλαμῆδι**, ὅπου εἶδα ἄλλεπαλλήλους θανατικὰς ἐκτελέσεις ληστῶν, θὰ ἠμποροῦσε κανεῖς νὰ τὸ ὀνομάσῃ **ληστοκοπεῖον**». Ὁ Κεραμ., ἀνακαλύπτων τὴν πληροφορίαν αὐτήν, ἀναγνωρίζει τὸ ὕψος - βάθος - πλάτος - μῆκος τῆς σημασίας της καὶ τὴν δημοσιεύει ὥς ἑξῆς: «ἠύρομεν **δύο** τόπους, ἐν οἷς ἐξετελοῦντο ἐν τῇ Νεωτέρᾳ Ἑλλάδι καρατομήσεις, ἓνα μὲν **βέβαιον**, ἓνα δὲ **μετέωρον** ἀκόμη. Ὁ βέβαιος εἶναι τὸ **ληστοκοπεῖον**! Καὶ τρέχων ἑξαλλος διὰ τὴν ἀνακάλυψιν, δημοσιεύει ὥς τάχιστα σύγγραμμα, ἐγκρίσει καὶ δαπάναις καὶ ἀμοιβαῖς καὶ ἴσως θαυμασμῷ τῆς ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τοῦ 1923, περὶ τῆς Ἱστορίας τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου, καὶ ζητεῖ... ἀλλὰ τί δὲν ζητεῖ;

Θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἐξηντλήθησαν αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Κεραμ. Ἀπαντῶ ὅχι· διότι ἔχει καὶ ἄλλας πολλάς, π.χ. σελ. 36 κομίζει καὶ ἄλλον τόπον θανατικῆς ἐκτελέσεως «**παρὰ** τὸ Θεσμοφορίον», ἐν δὲ σελ. 40 «**ἐντὸς** τοῦ Θεσμοφορίου», ὅπου τὸ «**παρὰ**» καὶ τὸ «**ἐντὸς**» εἶναι κατ' αὐτὸν ἐν καὶ τὸ αὐτό· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα λάθη τοῦ Κεραμ. εἶναι πταισματοίδια. Ποῦ ὅμως στηρίζει τὴν καταπληκτικὴν ταύτην γνώμην του ὁ Κεραμ., ὅτι ἐξετελοῦντο θανατώσεις ἐντὸς τοῦ Θεσμοφορίου, ἢ παρ' αὐτό; τὴν στηρίζει εἰς τὸ ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης, διακωμῶδων τὸν Εὐριπίδην, παριστᾷ τὸν πενθερόν του Μνησίλοχον θανατούμενον ἐκεῖ.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ὁ Κεραμ. χρησιμοποιεῖ καὶ τὸν Ἀριστοφάνη. Ἰδέαν τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον εἶναι εἰς θέσιν νὰ «ἐκμεταλλευθῇ» ὁ Κεραμ. τὸ ἄλλως τε πρώτης τάξεως «**χρυσωρυχεῖόν**» τοῦτο διὰ τὰς Πολιτικὰς Ἀρχαιοτήτας, τὸν Ἀριστοφάνη, λαμβάνει τις ἐκ τῆς ἐξῆς ἀντιστοιχίας: σημερινὸς ποινικολόγος, ὅμοιος βέβαια τοῦ Κεραμ., χρησιμοποιῶν κωμωδιογράφον τινὰ τῶν ἡμερῶν μας, διακωμωδοῦντα καρατόμησιν, τελουμένην εἰς τὸ περιβόλιον τῆς ἐν Ξηροχωρίῳ οἰκίας τοῦ ἥρωος τῆς κωμωδίας Ἀγαθοπούλου, ἔγραψε Κεραμοπουλλεῖως τάδε εἰς τὴν ἱστορίαν του περὶ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου: «καρατομήσεις ἐν τῇ Νεωτέρᾳ Ἑλλάδι ἐκτελοῦνται 1) εἰς τὸ **ληστοκοπεῖόν** Ναυπλίου. 2) εἰς τὸ **περιβόλιον** τῆς οἰκίας τοῦ Ἀγαθοπούλου ἐν Ξηροχωρίῳ!»

Θέλει ὁμως καὶ τὸ **Φάληρον** ὡς τόπον ἐκτελέσεως θανατικῶν ποινῶν ὁ Κεραμ. Ἀλλὰ ποῦ στηρίζει τὴν νέαν ταύτην φρικαλέαν ἐπίσης γνώμην του; εἰς τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ πολυανδρίου τοῦ Φαλήρου, διὰ τὴν ὁποίαν, ὡς εἶδομεν, πρέπει νὰ παρακάμψη οὗτος πολλὰς Μαλεάς, καὶ νὰ ὑπερπηδήσῃ πολλοὺς σκόλοπας, ἕως ὅτου φθάσῃ εἰς ἀπλὴν ὑπόνοιαν, ὅτι οἱ σκελετοὶ ἐκεῖνοι ἦσαν μίαν φορὰν κατάδικοι τοῦ Ε. π. Χ. αἰῶνος· δὲν ἀρκεῖ βέβαια μόνον τὸ θάρος τοῦ Κεραμ., τοῦ ὁποίου ἄλλως τε εἶδομεν τὴν ποιότητα καὶ ἀνωτέρω.

7) — Ὅργανα θανατικῶν ἐκτελέσεων.

Καὶ τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ἐν τῶν οὐσιωδεστάτων τοῦ Κεραμ. Τοῦλάχιστον ὁ ἴδιος τοῦ δίδει μεγίστην σημασίαν, διότι τὸ ἐκθέτει εὐθὺς μετὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ πολυανδρίου, ὡς δεύτερον τηλαυγὲς Πινδάρειον πρόσωπον, πρώτου μὲν ὄντος τοῦ **ἀρχαιολογικοῦ** τῆς συμβολῆς του, δευτέρου δὲ τοῦ **ἱστορικοποινικοῦ** τούτου. Ἀπὸ σελ. 16 λοιπὸν καταγράφει ὀνομαστικῶς ὅλα τὰ ὅργανα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν γνώμην του ἦσαν πάντα **βασανιστικὰ** καταδίκων, ἥτοι **θανατικῶν ἐκτελέσεων** ὅργανα· διότι δὲν ἀναφέρει ῥητὰς διακρίσεις καὶ ὠρισμένην διανομὴν ἐκάστων ὀργάνων εἰς ἕκαστον εἶδος ποινῆς· μόνον χαρακτηρίζει πολλὰ ἐν σχέσει πρὸς τὰ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἐν ᾗ δύο ὡς θηρευτικὰ μᾶλλον καὶ «ἐπιτατικά». Τὰ ὅργανα λοιπὸν ταῦτα εἶναι, κατὰ Κεραμ., τὰ ἐξῆς: «κλοιός, κύφων, νάρθηξ, δεσμός, πέδαι, σφαλός, χοῖνιξ, ποδοκάκη, ποδοστράβη, ξύλον, καλιός, βάκλον, μάστιξ, τροχός»· διὰ τὴν «σανίδα» ὁμιλεῖ ἰδιαιτέρως, ὡς καὶ διὰ τὸ «τύμπανον»· κατέδειξα ὁμως ἀνωτέρω τὸ ἐσφαλμένον τῆς γνώμης του δι' αὐτά.

Παραμένει ἰδιαιτέρας ἀπορίας ἄξιον τὸ πῶς ὁ Κεραμ. ἐν πραγματείᾳ, τὴν ὁποίαν ἐπιγράφει μὲ νομικὰς ἀξιώσεις, δὲν ἔκαμεν οὐδὲ τὴν

προχειροτάτην διάκρισιν ὀργάνων *ιδιωτικῆς τιμωρίας*, καὶ ταύτης μὲ προβλεπομένους νομικοὺς περιορισμοὺς ὡς πρὸς τὴν ιδιότητα τῶν ἀτόμων καὶ τὴν ἔντασιν τῆς τιμωρίας, ὀργάνων *ἐπισήμου ἀποσπάσεως σπουδαίων μαρτυριῶν*, κατ' αὐστηροὺς νομικοὺς τύπους εἰδικῶς καὶ σαφῶς καθοριζομένους ἐν τῷ Ἀττικῷ Δικαίῳ, ὀργάνων *προληπτικῶν ἀποδράσεως ὀφειλετῶν, ὑποδίκων, καταδίκων κ.ὃ.*, καὶ τέλος ὀργάνων *ἐκτελεστικῶν θανατικῶν ποινῶν*· τοῦναντίον ὑπήγαγε πάντα γενικῶς ὡς «μίαν Μύκονον» τῆς παροιμίας ὑπὸ ἓνα τύπον, καὶ τοῦτον ἐσφαλμένον.

Διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις τὴν βαρύτητα τῶν ὑπὸ Κεραμ. ὡς ἄνωτέρω διατυπουμενών, ἅς ἀναλογισθῇ ποίαν ἰδέαν θὰ ἐσχημάτιζε περὶ τινος ποινικολόγου, γράφοντος σήμερον περίπου τὰ ἑξῆς: «*βασανιστικὰ ὄργανα θανατικῶν ἐκτελέσεων καταδίκων* εἶναι γνωστὰ σήμερον ἐν Ἑλλάδι τὰ ἑξῆς: «σίδερα, λητάρι, καρμανιόλα, μπιστόλι, μάνλιχερ, ντουφέκι, βίτσα, μπαστοῦνι, μαγκοῦρα, καμτσίκι, βούρδουλας».

8).— Συμπέρασμα

Ἀποδεικνύεται λοιπὸν ὁ Κεραμ. μὴ ἔχων τὰ ἀπαιτούμενα ἐφόδια, μήτε τὸν ἐπιστημονικὸν νοῦν, μηδὲ καὶ τὰς εἰλικρινεῖς προθέσεις πρὸς διαχείρισιν ζητημάτων τῶν Πολιτικῶν Ἀρχαιοτήτων. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀπορίας ἄξιον τὸ ὅτι κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦ νὰ σχηματίσῃ μὲν καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν βεβαιότητα, νὰ τὴν διατυμπανίσῃ δὲ καὶ εἰς ὅλον τὸν ἄλλον κόσμον, μάλιστα δι' ἐπισήμου ἐκδόσεως ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ὡς πρὸς τὰς θανατικὰς τοῦλάχιστον ἐκτελέσεις, ἴστατο περίπου εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ σημερινοῦ Κόγκου. Δὲν παρέλιπε δὲ ὁ Κεραμ. οὗτος νὰ ἐπιδείξῃ ἐμφανῶς τὸν ἑαυτὸν του ὡς ἄνώτερον προλήψεων καὶ ἐληρθεασμῶν ἐκ πατριωτισμοῦ δῆθεν καὶ σεμνοτυφίας.

Εἰς τὴν τοιαύτην του ἐπίδειξιν, ἐπειδὴ δὲν εὗρισκω ἄλλην εὐλογοφανῇ αἰτίαν, ὑποθέτω ὅτι προέβη μόνον διὰ νὰ παραστήσῃ τὸν ἑαυτὸν του ὡς ὑπέρτερον, τρόπον τινὰ *θουκυδίδειον*, ἐρευνητὴν καὶ ἱστορικοποινικολόγον περιωπῆς.

Διὰ νὰ συμφωνήσωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι «μικροερευνηταὶ» μαζί του καὶ τὸν ἀναγνωρίσωμεν, ἀποβάλλοντες τὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν ἐσχηματίσαμεν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν θεωριῶν του, ὅτι δηλ. ἔχομεν ἐνώπιόν μας τολμηρὸν μὲν, ἀλλ' ἐπιπόλαιον ἡμιμαθῆ, φθάνοντα τὰ ὅρια τοῦ γελοίου, τὸν προσκαλοῦμεν νὰ μᾶς ἀποδείξῃ ὡς ἐσφαλμένας τὰς ἰδικὰς μᾶς γνώμας ἐπὶ τῶν γενικωτέρων ζητημάτων, τὰ ὅποια αὐτὸς ἐξετάζει, ἀφ' οὗ αἱ γνώμαί μᾶς αὗται εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντί-

θετοι πρὸς τὰς ἰδικάς του. Τοῦ παραθέτω λοιπὸν τὰς «παλαιὰς» ταύ-
τας στοιχειώδεις γνώμας ἐν εἵδει *δεκαλόγου*, μὲ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι
δὲν εἶναι ἰδικαί μου, εἰμὴ κατὰ τὴν διατύπωσιν καὶ τινὰς μικρὰς
λεπτομερείας, ἀλλὰ παγκοίνως παραδεδεγμένοι ὑπὸ τῶν ἀσχοληθέντων
εἰς τοιαῦτα θέματα :

1) Οἱ γνωστοὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς λαμπρᾶς περιόδου τρόποι
ἐκτελέσεως θανατικῶν ποινῶν *καῦσις ζῶντος, ἀνασκολοπισμός, σταύ-
ρωσις κ.ὃ.*, ἀναφέρονται μὲν ὑπ' αὐτῶν, ἀλλ' ὥς «ὑπὸ βαρβάρων μόνον
καὶ τυράννων» ἐφαρμοζόμενοι, *μηδέποτε ἀποτελέσαντες μέσον νο-
μίμου θανατώσεως ἐν μηδεμιᾷ Ἑλληνικῇ Πολιτείᾳ* μόνον ἐν
παράδειγμα σταυρώσεως μᾶς εἶναι γνωστὸν ἐν Πελοποννήσῳ περὶ τὰ
τέλη τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος.

2) Παράδειγμα *λυντσαρίσματος* ἐντὸς τῶν ἀνωτέρω χρονικῶν
ὁρίων γνωρίζομεν καθ' ἅπαντα τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν κόσμον *ἐν
καὶ μόνον*, καὶ τοῦτο ἐφαρμοσθὲν ἐπὶ ξένου, ἀναγγείλαντος πρώτου,
οὐχὶ ἄνευ μοχθηρίας καὶ χαιρεκακίας βεβαίως, τὴν μεγίστην ἐν Σικε-
λία συμφορὰν τῶν Ἀθηναίων, καὶ τοῦτο πράξαντες ἐν μέσαις
Ἀθήναις.

3) *Οὐδὲν παράδειγμα βασανισμοῦ* ἔχομεν, ἐφαρμοσθέντος ἐπὶ
πολίτου, ἐν Ἀθήναις δὲ οὔτε ἐπὶ ξένου οὐδὲ καὶ ἐπὶ μετοίκου· καὶ
ὑπ' αὐτῶν δὲ τῶν Τριάκοντα Τυράννων *οὐδὲν βασανιστήριον* ἡσκήθη
ἐπὶ πολιτῶν· ἐπίσης δὲν ἔσχεν ἐν οὐδεμιᾷ Ἑλληνικῇ Πολιτείᾳ, οὐδέ-
ποτε *νόμιμον ὑπόστασιν «σωματικῇ» ποινῇ οἰαδήποτε ἐπὶ πολιτῶν.*

4) Τὸ *νόμιμον* δικαίωμα κυρίου, τοῦ νὰ ἐφαρμόζη, μέχρι τῶν ὑπὸ
τοῦ νόμου προδιαγεγραμμένων ὁρίων, καὶ *βασανιστήρια* ἐπὶ τῶν
ιδίων του δούλων, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν μόνον, *οὐδεὶς Ἀθηναῖος πολίτης
οὐδέποτε ἐξήσκησεν*, ἐφ' ὅσον εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε ἀρ-
χαίας παραδόσεως.

5) *Ὁ ἐπίσημος βασανισμὸς δούλων* πρὸς ἀπόσπασιν σπουδαιοτά-
των μαρτυριῶν, ἐξετελεῖτο ὑπὸ *αὐστηρᾶς* νομικᾶς διατυπώσεως καὶ
περιορισμούς, μετὰ πάσης *φειδοῦς* καὶ *ὄχι δημοσίου*· ἐλάχιστα πα-
ραδείγματα ἔχομεν τοιούτου βασανισμοῦ ἐλαφροτέρας μορφῆς, τελε-
σθέντος δημοσίου ἐν δικαστηρίῳ εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις.

6) *Ἀπλὴ μαστίγωσις πολίτου*, ὑπὸ οἵονδήποτε νόμιμον τύπον,
οὐχὶ μόνον εἶναι τελείως *ἀνύπαρκτος*, ἀλλὰ καὶ δὲν συνεχωρεῖτο ὑπὸ
τοῦ νόμου ἐπὶ οὐδεμιᾷ προφάσει· ἐπίσης ἦτο διὰ νόμου ἀπηγορευμένη
πᾶσα μαστίγωσις δούλου δημοσίου· ὁ δὲ ὅρος *μαστιγίας* ἀναφέρεται
μόνον εἰς νόμιμον ἰδιωτικὴν τιμωρίαν ἐλαφροῦς μορφῆς ἐπὶ δούλων

ἐλαττωματικῶν· καὶ ὅμως ἐθεωρεῖτο μεγίστη ὕβρις ἢ λέξις αὕτη, ἀπει-
θυνομένη πρὸς πολίτην.

7) Μεταφορὰ πολίτου εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπλῶς **δεδεμένον**, τὸ
σημερινὸν «λητάρωμα» ἢ «σιδέρωμα» μὲ χειροπέδας, ὥς καὶ τὸ **νὰ**
δεθῇ πολίτης ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ δεσμωτηρίου ἄνευ δικαστικῆς ἀπο-
φάσεως, ῥητῶς ἐπιβαλούσης τοῦτο ἢ καὶ τοῦτο, ἢ ἄνευ νόμου, προ-
βλέποντος διαρρήδην τὰ δεσμὰ καὶ ἄλλα προφυλακτικὰ ἀποδρά-
σεως μέτρα, ἢ ἐξουσιοδοτοῦντος τὴν Βουλὴν τῶν Πεντακοσίων, ταῦτα
πάντα ἦσαν τόσον αὐστηρῶς ἀπηγορευμένα, ὥστε ἐπανελαμ-
βάνετο ἢ ἀπαγόρευσις αὕτη κατ' ἔτος ἐπισήμως διὰ τοῦ ὅρκου τῶν
μελῶν τῆς Βουλῆς τῶν Πεντακοσίων «**οὐδὲ δῆσω Ἀθηναίων**
οὐδένα κτλ.», ὥς διαβεβαίωσις τοῦ ὅτι εἶναι ἐξησφαλισμένη ἢ προσω-
πικὴ ἐλευθερία καὶ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀτόμου ὥς ὕψιστον καὶ ἱερώτατον
δικαίωμά του.

8) Πρὸ τῆς **ἐκτελέσεως θανατικῆς ποινῆς**, νομίμως καὶ καθ'
ἅπαντας τοὺς τύπους ἐπιβληθείσης ὑπὸ τακτικοῦ ἢ ἐκτάκτου δικαστη-
ρίου, ἢ ὑπὸ σωματείου ἀρχόντων ἢ ἀρχοντος, διὰ νόμων εἰδικῶν καὶ
ὑπὸ ῥητοῦς περιορισμοῦς ἐξουσιοδοτημένων, ἐλαμβάνετο πρόνοια δια-
κρίσεως τῶν ἐγκλημάτων ὥς **ἀτιμωτικῶν**, ἢ **μὴ ἀτιμωτικῶν**, ἥτοι
φύσεως **πολιτικῆς**, ἐπὶ πάντων τῶν κριθέντων ἐνόχων.

9) Συμφώνως πρὸς τὴν διάκρισιν ταύτην ἐφηρομόζετο **ἀνάλογος**
τρόπος θανατώσεως· τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ **κῶνειον**, οὐχὶ μόνον
ἐκπολιτιστικὴν καὶ φιλόανθρωπον, ἀλλὰ καὶ νομικὴν· ἢ δὲ μεταβολὴ τοῦ
τρόπου τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως ἀπὸ τοῦ κωνείου εἰς τὸ **τύπανον**
καὶ ἐπὶ πολιτικῆς φύσεως ἐγκλημάτων, εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις, ἦτο
δικαίωμα νόμιμον τοῦ σχετικοῦ καὶ οἵασδήποτε μορφῆς (τακτικοῦ
ἐκτάκτου, εἰδικοῦ, στρατιωτικοῦ κττ.) δικαστηρίου, καὶ ἀπετέλει **χαρακτη-**
ρισμὸν τοῦ ἐγκλήματος καὶ ὥς ἀτιμωτικοῦ, ἐπιτεινομένου μάλιστα, δι'
εἰδικῆς νομίμου ἀποφάσεως, καὶ διὰ **μετὰ θάνατον** ποινῶν ἐπὶ βαρυ-
τάτων πολιτικῶν ἐγκλημάτων.

10) Δεῖγμα ὑπερτάτου βαθμοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων
καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει τῆς λαμπρᾶς περιόδου ἀποτελεῖ τὸ **νόμιμον**
δικαίωμα ἐκλογῆς τῆς ποινῆς· ὃ ἤδη κηρυχθεὶς ὑπὸ τοῦ ὥς ἀνωτέρω
δικαστηρίου **ἐνοχος θανάτου** ἐν «ἀγῶνι τιμητῶ» ἐπὶ μὴ ἀτιμωτικοῦ,
ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ ἀτιμωτικοῦ ἀκόμη ἐγκλήματος, εἶχε δικαίωμα ὑπὸ τὴν
προστασίαν τοῦ νόμου νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του, διακόπτων τὴν προδι-
κασίαν, ἢ τὴν συνέχειαν τῆς δίκης, καὶ ἀποχωρῶν ἔξω τῶν ὁρίων τῆς
Ἀττικῆς· αὕτη εἶναι ἡ σημασία τοῦ νομικοῦ ὅρου τῆς «φυγῆς», ἐφ'

ὅσον δὲν σημαίνει εἰδικὴν καταδίκην εἰς ἔξορίαν· εἰς τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἔγκειται τὸ ψυχικὸν μεγαλεῖον τοῦ Σωκράτους, ὁ ὅποιος δὲν ἠθέλησε νὰ κάμῃ, καὶ δὲν ἔκαμε **χρῆσιν νομίμου δικαιώματος**, διὰ τοῦ ὁποίου ἔσωζεν «ἐντίμως» τὴν ζωὴν του.

Τὰ πρόχειρα ταῦτα ὀφείλει πρωτίστως νὰ ἀποδείξῃ ἐσφαλμένα ὁ Ἀντώνιος Δ. Κεραμόπουλλος, ἔφορος Ἀρχαιοτήτων Ἀττικῆς, ἥτοι ἄνώτερος ὑπάλληλος τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους καὶ ἐκ Μπλατσίου τιμητῆς τοῦ πολιτισμοῦ κτλ. κτλ. Ἐὰν δὲν κατορθώσῃ τοῦτο, εὐλογον εἶναι νὰ ὁμολογήσῃ, ἂν εἶναι γενναῖος, ὅτι ἐπλανήθη, παρασυρθεὶς ἐξ ἀνομολογήτων σκοπῶν, οἱ ὅποιοι συνεσκότισαν τὸν πλήρη καταλογισμόν τῆς πράξεώς του, δηλ. τοῦ νὰ προβῇ εἰς ἐσπευσμένην δημοσίευσιν τοιούτου βιβλίου, τοῦ ὁποίου τὸν χαρακτηρισμὸν περὶ τοῦ τί ἀποτελεῖ ἐν τῇ Νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ Ἐπιστήμῃ, ἀφίνω εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἀναγνώστου καὶ εἰς τὴν ἐπίσημον ἐκτίμησιν τοῦ σημερινοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Περίληψις διαλευκανθέντων ζητημάτων

[Ἀναγράφω τινὰ τῶν σπουδαιοτέρων μὲ τὸν πραγματικόν των, κατ' ἀνάγκην, χαρακτηρισμὸν]

1) Ἡ θεωρία τοῦ Κεραμ., ὅτι οἱ ἄλυσόδετοι σκελετοὶ τοῦ Φαλήρου ἀνήκουν εἰς καταδίκους, φρικτῶς βασανισθέντας καὶ κατόπιν «ἀποτυμπανισθέντας» ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐντὸς τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος, εἶναι ἐσφαλμένη, ἀστήρικτος καὶ αὐθαίρετος, ὥς ἀντιτιθεμένη πρὸς πάσας τὰς μέχρι τοῦδε τελείως ἐξηκριβωμένας γνώμας τῶν ἐρευνητῶν περὶ βασανισμοῦ καὶ θανατικῶν ἐκτελέσεων ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις τῶν χρόνων ἐκείνων· ἡ δὲ ἀναίρεσις τῶν γνωμῶν τούτων ἀποτελεῖ ἐγχείρημα τοῦ Κεραμ. αὐτόχρημα γελοῖον.

2) Ἡ λήψις τῆς ψευδοῦς ταύτης θεωρίας τοῦ Κεραμ., ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, καὶ ὥς κριτηρίου πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀποτελεῖ, ἐν περιπτώσει μὲν μὴ καταλογισμοῦ τῆς πράξεώς του, ὥς παρασυρθέντος ἐξ ἀνομολογήτων σκοπῶν, ἀπλὴν παιδαριώδη φαντασιοκοπίαν ἡμιμαθοῦς, ἐν περιπτώσει δὲ καταλογισμοῦ τῆς ὑπ' αὐτοῦ, τὴν πλέον ἐπαίσχυντον ἐκ μέρους τοῦ Κεραμ. συκοφαντίαν, εἰκονογραφημένην μάλιστα, κατὰ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου.

3) Οἱ ἄλυσόδετοι ἐκεῖνοι σκελετοὶ ἀνήκουν, κατὰ πρόχειρον καὶ ἄνευ ἀξιώσεων γνώμην μου, πιθανῶς εἰς Χριστιανούς, συλληφθέντας

καὶ ἀγομένους δεσμίους εἰς Ῥώμην κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν διωγμῶν οὗτοι, διὰ τινὰ λόγον, ἐσταυρώθησαν προχείρως ἐκεῖ ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς φρουρᾶς καί, ἐγκαταλειφθέντες, ἐτάφησαν ἐν σπουδῇ ὑπὸ οἰκείων, ὁμοφρόνων, ἢ ἄλλων ἀνθρώπων.

4) Ἡ ὑπὸ τοῦ Κεραμ. περιγραφὴ τῆς δι' ἀποτυμπανισμοῦ θανατώσεως εἶναι καὶ καθ' ἑαυτὴν τελείως ἐσφαλμένη, μὴ ἔχουσα μηδὲ τὸ ἀσθενέστατον στήριγμα, ἀποδεικνύει δὲ αὐτὸν ἄνθρωπον μὴδ' ἐπ' ἐλάχιστον προσανατολισθέντα εἰς τὰς Πολιτικὰς Ἀρχαιοτάτης καὶ τὴν κατανόησιν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ὡς πρὸς αὐτάς.

5) Ἡ γνώμη τοῦ Κεραμ. ὅτι τύπανον καὶ τύμπανον δηλοῖ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα εἶναι τελείως ἐσφαλμένη· ταῦτα ἦσαν ὅλως διάφορα ἀλλήλων καὶ λέξεις καὶ πρᾶγματα, δικανικὴ δὲ λέξις καὶ ὄργανον θανατικῆς ἐκτελέσεως ἦτο μόνον τὸ τύπανον, ἥτοι εἶδος ῥοπάλου ἢ κορύνης, ὡς περίπου ὁ σημερινὸς «κόπανος» τῶν πλυντριῶν.

6) Ἐπίσης εἶναι ὅλως αὐθαίρετος καὶ φαντασιώδης ἡ γνώμη τοῦ Κεραμ., ὅτι τύπανον-σανὶς-ξύλον (πεντεσύριγγον) ἦσαν ἓν καὶ τὸ αὐτό, ἢ περίπου τὸ αὐτὸ πρᾶγμα· διότι τὸ μὲν τύπανον ἦτο ὄργανον **ἐκτελεστικὸν θανατώσεως**, τὰ δὲ ἄλλα **προληπτικὰ ἀποδράσεως**, διάφορα ἀλλήλων καὶ ταῦτα.

7) Αἱ θεωρίαι τοῦ Κεραμ., στομφωδῶς ὑποστηρίζοντος ὅτι τόποι θανατικῶν ἐκτελέσεων ἦσαν τὸ «ἀνδροκτονεῖον, τὸ Θεσμοφόριον καὶ τὸ Φάληρον», ὑπερβαίνουν καὶ τοῦ γελοίου τὰ ὅρια, ὡς προερχόμεναι ἀπὸ προφανεῖς παρερμηνείας καὶ παρανοήσεις ὑπ' αὐτοῦ τῶν ἀρχαίων κειμένων καὶ μνημείων· ἐπιτείνει δὲ τὴν γελοιότητά του ὁ Κεραμ., ἐπιχειρῶν νὰ ἀνατρέψῃ τὰ περὶ «βαράθρου-ὀρύγματος» κοινῶς παραδεγμένα ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ἐρευνητῶν.

8) Τὰ περὶ βασανισμοῦ καὶ βασανιστικῶν ὀργάνων ὑπὸ τοῦ Κεραμ. ἐκτιθέμενα καὶ ἐξαγόμενα ἀποτελοῦν παιδαριώδη αὐτοσχεδιάσματα, δηλοῦντα πλήρη ἄγνοιαν τῆς ἀρχαίας Νομοθεσίας καὶ χονδροειδῇ ἀμάθειαν πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων.

9) Ἡ ἐξαγωγή τῶν περὶ «ἀποτυμπανισμοῦ» ἰδίων γνώμων τοῦ Κεραμ. ἐκ τῶν Θεσμοφοριαζουσῶν τοῦ Ἀριστοφάνους εἶναι μωρὰ καὶ ἐσφαλμένη, δεικνύει δὲ ὅτι ὁ Κεραμ. παρενόησεν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὰ ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ ἐκεῖ ἐκτιθέμενα, ἀποδείξας τὸν ἑαυτόν του ἀνίκανον πρὸς ἐξαγωγὴν ἀληθινῶν συμπερασμάτων ἐκ τοῦ «χρυσωρυχείου» τούτου τῶν Πολιτικῶν Ἀρχαιοτήτων.

10) Εἶναι ἄτοπος καὶ δηλοῖ τελείαν ἄγνοιαν τῶν στοιχείων τῆς Πολιτικῆς καὶ Ποινικῆς Δικονομίας τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων ἢ ὑπὸ

τοῦ Κεραμ. χρήσις τῶν δικανικῶν ὅρων «ἀπαγωγή-ἐφήγησις-προστί-
μημα-εἰσαγγελία κλπ.» ὡς πρὸς τὰς διατυπώσεις των καὶ τὰ ἀποτελέ-
σματά των, ὡς καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ αὐθαιρέτως καὶ ἀνοήτως γενομένη
μετονομασία τοῦ «νόμου ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις καὶ προδόταις» εἰς νόμον
«περὶ ἀταφίας», καὶ ἄλλων τοιούτων νομικῶν ἐκφράσεων διαστροφή,
ἀκαταληψία καὶ παρερμηνεία ὑπ' αὐτοῦ.

11) Εἶναι ἐσφαλμένη ἡ γνώμη τοῦ Κεραμ. περὶ αὐστηρότητος καὶ
ἰσχύος ἀμεταβλήτων, ἐν πάσαις ταῖς δικονομικαῖς λεπτομερείαις των,
τῶν «φονικῶν νόμων» τοῦ Δράκοντος, τῶν ὁποίων ἄλλως τε ἡ ἀλη-
θὴς ὀνομασία εἶναι «θεσμοὶ» περὶ «τῶν φονικῶν δικῶν», δεικνύει δὲ
αὕτη ὅτι ὁ Κεραμ. δὲν προήγαγε τὰς περὶ τούτων γνώσεις του πέραν
ἐκείνων, τὰς ὁποίας εἶχε λάβει ἐπὶ τῶν μαθητικῶν ἐδράνων πρὸ μιᾶς
περίπου τεσσαρακονταετίας (σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ Κεραμ. γράφει περὶ
Δράκοντος καὶ ἐν σελ. 46, χωρὶς νὰ παραπέμπῃ καὶ εἰς αὐτὴν διὰ τοῦ
πίνακός του).

12) Εἶναι ἐσφαλμένος καὶ αὐτόχρημα γελοῖος ὁ ὑπὸ τοῦ Κεραμ.
χαρακτηρισμὸς τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων τοῦ «Ἀρείου Πάγου» (τὸ
ἀληθὲς ὄνομα εἶναι τῆς «ἐξ Ἀρείου Πάγου Βουλῆς»), ὡς αὐστηρῶν,
ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς φιλανθρωποὺς τοῦ «Παλλαδίου» καὶ «Δελφινίου»
(ἡ ἀληθὴς ὀνομασία των εἶναι «ἐπὶ Παλλαδίῳ, ἐπὶ Δελφινίῳ»). δει-
κνύει δὲ πλήρη ἄγνοιαν τοῦ Κεραμ. τῶν περὶ ἀρμοδιότητος τῶν δικα-
ζόντων τὰς φονικὰς ὡς καὶ τὰς ἐχούσας ζημίαν θάνατον δίκας ἐν Ἀθή-
ναις δικαστηρίων, τακτικῶν, ἐκτάκτων, εἰδικῶν καὶ «στρατοδικείων»
ἢ «ναυτοδικείων».

13) Ὅλως παιδαριώδης εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ Κεραμ. παραλληλισμὸς τῶν
διὰ *τυπάνου* ἢ *κωνείου* (ἢ «φυγῆς,»!) θανατώσεων, δεικνύει δὲ πλὴν
ἄλλων καὶ οὗτος, ὅτι ὁ Κεραμ. ἀγνοεῖ ἐντελῶς τὴν διάκρισιν τῶν ἐγ-
κλημάτων ὡς ἀτιμωτικῶν καὶ πολιτικῆς φύσεως, τὴν διάφορον δοσιδι-
κίαν πολιτῶν, ξένων, μετοίκων, δούλων, ὡς καὶ τὸν διάφορον τρόπον
θανατώσεως αὐτῶν ἐν περιπτώσει καταδίκης των εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν
ποινῶν.

14) Οἰκτρῶς ἐσφαλμένη εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Κεραμ. περὶ τοῦ ὅτι ὁ
Αἰσχύλος εἰς τὸν Προμηθεά του μιμεῖται «ἀποτυμπανισμόν,, ἐφευρέ-
ρέσεως Κεραμ. (ἢ ἔστω καὶ τῆς παγκοίνως γνωστῆς μορφῆς)· ἡ σκέψις
καὶ μόνη τοῦ ὅτι ὁ ποιητὴς οὗτος θὰ ἠδύνατο νὰ παρουσιάσῃ ἐνώπιον
τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοιοῦτον ἥρωα, τιμωρούμενον ὡς
οἱ ἐσχατοὶ κριθέντες ἔνοχοι ἀτιμωτικῶν ἐγκλημάτων, ἀποδεικνύει τὸ
λίαν χαμηλὸν ἐπίπεδον τῆς διανοητικότητος τοῦ Κεραμ. ὡς πρὸς τὴν

ἐν γένει γνῶσιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου.

15) Ὅλως ἐσφαλμένη εἶναι ἡ ἀντίληψις, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ Κεραμ. περὶ τῆς Λαογραφίας, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ὡς κοινὸν δοχεῖον πάσης ἀκαθαρσίας, δυναμένην νὰ προσλαμβάνη ἀδιακρίτως οἵανδήποτε ἀτομικὴν χυδαιότητα τοῦ πρώτου τυχόντος ὑπανθρώπου, καὶ πᾶσαν βδελυγμίαν, ὅθενδήποτε προερχομένην· ἡ δὲ καὶ ἔμπρακτος ὑπ' αὐτοῦ ἐφαρμογὴ τῆς τοιαύτης ἀντιλήψεως τοῦ ἀποδεικνύει τὸν νοσηρῶς διάστροφον περὶ τὰ χυδαῖα καὶ ταπεινὰ ἐνασμενισμόν τοῦ Ἀ. Δ. Κεραμοπούλλου.

Γενικὸν συμπέρασμα : Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ἐν τῷ κριθέντι βιβλίῳ τοῦ «ὁ ἀποτυμπανισμὸς κλπ.», ὁ συγγραφεὺς Ἀντώνιος Δ. Κεραμόπουλλος, ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων Ἀττικῆς, ἀποδεικνύεται ὅτι οὐχὶ μόνον δὲν διαφωτίζει οὐδὲ ἐρμηνεύει οὐδὲν ζήτημα λόγου τινὸς ἄξιον, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῦ παρανοεῖ, συσκοτίζει καὶ διαστρέφει μὲ πρωτοφανῇ ἀμάθειαν καὶ αὐθάδη τόλμην οὐχὶ ἀπλῶς μικρὰ καὶ ἀσήμαντα θέματα, ἀλλὰ καὶ τὰς θεμελιώδεις καὶ στοιχειωδεστάτας ἀρχὰς τοῦ Ἀττικοῦ Δικαίου, τῶν Πολιτικῶν Ἀρχαιοτήτων, τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῆς Λαογραφίας, καταστήσας τοιουτοτρόπως τὸ βιβλίον τοῦ ἄχρηστον συνονθύλευμα καὶ αὐτόχρημα τὸ τῆς παροιμίας «*λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ κέραμό(πουλλο)ς καὶ ξύλα, ἀτάκτως ἐρριμμένα*».

Ἐν Βόλῳ τῇ 14 Ἰουλίου ν. ἡ. 1923

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΩΤ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκ Τριπόλεως τῆς Ἀρκαδίας

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν, ἀγνοοῦντες ἴσως τὰς λεπτομερείας τῆς δράσεως ἐκάστου Ἑλληνοῦ ἐπιστήμονος, ἤθελον σχηματίσει τὴν γνώμην ὅτι καὶ ἐγώ, ὡς ὁ Ἀ. Δ. Κεραμόπουλλος, διὰ πρώτην φοράν ἐπιχειρῶ νὰ γράψω περὶ Ἀττικοῦ Δικαίου καὶ Πολιτικῶν Ἀρχαιοτήτων, καὶ μάλιστα ὅτι ὡς ἀπαρχὴν τῶν ἐργασιῶν μου προσφέρω μόνον τὰς περὶ τῶν ἄλλων κρίσεις μου, εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ προσθέσω ὅτι ἔχω ἤδη δημοσιεύσει δύο εἰδικὰς πραγματείας περὶ τούτων τὰς ἑξῆς :

— 1) ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

I *Περὶ τῶν ὀφειλετῶν χρημάτων πρὸς τὸ Ἀθηναϊκὸν Δημόσιον, καὶ ἰδίως περὶ τῶν γραφῶν ἀγραφίου, βουλευσεως, ψευδεγγραφῆς καὶ ἐνδείξεως* (ἰταλιστὶ ἐν Ρώμῃ 1899).

— 2) ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

II *Περὶ τῶν εὐθυνῶν τῶν ἀρχόντων, καὶ ἰδίως περὶ τῶν λογιστῶν, εὐθύνων, συνηγόρων καὶ παρέδρων ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἀριστοτέλους Ἀθηναίων Πολιτείαν* (ἐλληνιστὶ ἐν Ἀθήναις 1900).

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Σελ. 8 στίχ. 8 ἐκ τῶν κάτω· ἀντὶ *λειτάρια* γράψε *λητάρια*

Σελ. 16 στίχ. 16 ἐκ τῶν κάτω· ἀντὶ *προταθέντος* » *προτεθέντος*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000000241

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Σ. ΧΑΨΔ ΙΑΤΑΜΙΤ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Κ. Π. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΟΥΛΩ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧ. 5
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Κ. Π. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΒΟΛΩΙ

